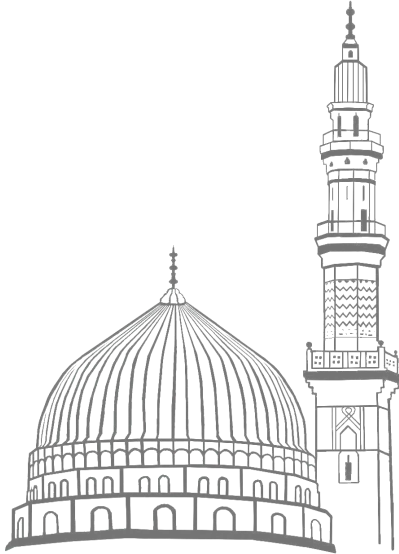

**Müslümanlara
Kardeşlik ve Birlik
Çağrısı**

Editör Kadrosu

A. Musayev

M. Garayev

A. Salehli

M. Kerim

E. Rüstemov

Bilgisayar Tasarımı

E. Rüstemov / M. Yiğit

ISBN: 978-

Baskı-Cilt: Step Ajans: Bosna Cad. No: 11
Bağcılar / İstanbul Yayın Sertifika No: 45522

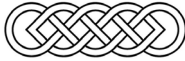
Bu eserin basımı ve dağıtımı
Guraba Yayınları tarafından yapılmıştır.

Guraba Yayınları: Sabahattin Zaim Cad. No: 8/G
Life Park Evleri, 1. Etap - Başakşehir / İstanbul

Tel: (0212) 526 06 05

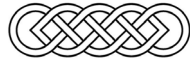
Alihan Musayev

**MÜSLÜMANLARA
KARDEŞLİK VE
BİRLİK ÇAĞRISI**

“Allah’a çağırın, salih amel işleyen ve ‘Kuşkusuz ben Müslümanlardanım’ diyenden daha güzel sözlü kimdir?”

(Fussilet, 33)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla!

MUKADDİME

Hamd Allah'adır, sadece O'na hamdederiz. O'ndan bağışlanma diler, bizi doğru yola iletmesini isteriz. Nefislerimizin şerlerinden ve amellerimizin kötülüklerinden O'na sığınırız. Allah'ın hidayet verdiğini hiç kimse saptıramaz; O'nun saptırdığını da hiç kimse hidayete erdiremez. Allah'tan başkasının ibadet edilmeye layık olmadığına şهادet ederiz. O tektir, O'nun ortağı yoktur. Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in O'nun kulu ve rasûlü olduğuna da şهادet ederiz.

Şüphe yok ki sözlerin en hayırlısı Allah'ın Kitabı, yolların en doğrusu Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yoludur. Amellerin en şerlisi, dinde sonradan ortaya çıkarılan şeylerdir. Din adına uydu-rulan her şey bid'attır, her bid'at sapıklıktır; her sapıklık da Cehenneme götürür.

Bu çalışmayı kaleme almadaki amacımız, Müslümanlar arasında kardeşlik duygusunu ve birlik şuurunu sağlamak, fitneden ve bölünmeden kurtulmak ve onları peygamberler *aleyhimüsselam* ve onların takipçileri gibi bir cemaat olmaya teşvik etmektir.

Bilindiği üzere Yüce Allah, Âdem *aleyhisselam* ile başlayan ve Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem* ile son bulan bütün peygamberlere *aleyhimüsselam* ve takipçilerine Müslüman olmayı emretmiştir. Onlar da bu emir gereğince Müslüman olmakla yetinip aşırıya kaçmamışlardır. Aşağıdaki ayette Allah'a iman edip teslim olanlara bizzat Yüce Allah tarafından "Müslüman" isminin verildiği bildirilmektedir:

"...Allah, önceki kitaplarda da Kur'an'da da sizi 'Müslümanlar' olarak isimlendirdi..." (Hac, 78)

Bir ayette de şöyle buyurmaktadır: **"...Yine bana, Müslümanlardan olmam ve Kur'an'ı okumam emredildi..."** (Neml, 91-92)

Başka bir ayette de **"Allah'a çağırın, salih amel işleyen ve 'Kuşkusuz ben Müslümanlardanım' diyenden daha güzel sözlü kimdir?"** (Fussilet, 33) buyrulmaktadır.

Müslüman olmak; kulun, kendini Allah'a teslim etmesi, iman ve ihlâs ile O'na bağlanması, Allah'ın hak ilâh olduğunu kabul ederek sadece O'na ibadet etmesi ve ibadette hiçbir şeyi O'na ortak koşmamasıdır. Bu noktada bütün peygamberlerin *aleyhimüsselam* amacı birdir:

“Andolsun Biz, her ümmete, ‘Allah’a kulluk edin, tâğûttan kaçının’ diye peygamber gönderdik.” (Nahl, 36)

“(Ey Muhammed!) Senden önce gönderdiğimiz bütün peygamberlere, ‘Şüphesiz, Benden başka hiçbir ilâh yoktur. Öyleyse Bana ibadet edin’ diye vahyetmişizdir.” (Enbiyâ, 25)

Bu tür ayetlerden anlaşılan şudur: Yüce Allah, gönderdiği tüm peygamberlere, kendisinden başka hak ilâh olmadığını, bu sebeple yalnızca kendisine kulluk etmesini emretmiştir. Yine Allah katında yegâne makbul din olan İslam'ın en temel esası, tevhid inancıdır. Zira peygamberlere vahyedilen ilâhî kitaplar da aynı akîdeyi ortaya koymuştur.

İşte hakîkî teslîmiyet için kulun kendini Allah'ın takdir ve kuvvetine terk etmesi ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmadan ibadetleri yalnızca Allah'a yapma-

sı gerekir. Yeryüzünde arzu edilen barışın ve birliğin sağlanması ve inananların samimi bir duyguyla kendileri için istediklerini mü'min kardeşleri için de istemesi, ancak kelime-i tevhîd'in belirlediği istikâmet üzere yaşamakla mümkündür. Bu hususta Yüce Allah, Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem'e* hitâben şöyle buyurmuştur:

“De ki: ‘Ey kitap ehli! Bizimle sizin aranızda ortak bir söze gelin: Yalnız Allah’a ibadet edelim. O’na hiçbir şeyi ortak koşmayalım. Allah’ı bırakıp da kimimiz kimimizi ilâh edinmesin.’ Eğer onlar yine yüz çevirirlerse deyin ki: ‘Şahit olun, biz Müslümanlarız.’” (Âl-i İmrân, 64)

Bu ayetten açıkça anlaşılmaktadır ki Kur’an-ı Kerim, ayırım yapmaksızın tek hak ilah olarak sadece Allah’a inanan ve yalnız O’na tam bir teslimiyetle boyun eğen kimseye “Müslüman” demektedir.

Yüce Allah, sahabeden ve onların izinde giden mü'minlerden, dinde ihlaslı olup tevhid ehli olarak salih ameller işledikleri için razı olmuştur. Bu konuda Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“İslâm’ı ilk önce kabul eden muhâcirler ve ensar ile, iyi amellerle onların ardınca gidenler var ya,

Allah onlardan razı olmuş; onlar da O'ndan razı olmuşlardır. Allah, onlara içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler hazırlamıştır. İşte bu, büyük başarıdır.” (Tevbe, 100)

Müslümanların yolundan sapan ve Allah'a bir şeyi ortak koşarak ölen kimselere gelince, onlar kesinlikle cehenneme gireceklerdir:

“Kim, kendisine hidayet (doğru yol) besbelli olduktan sonra Peygamber'e karşı çıkar, mü'minlerin yolundan başkasına uyarsa, onu yöneldiği yolda bırakırız ve cehenneme sokarız. Orası ne kötü bir varış yeridir!” (Nisâ, 115)

Hadis-i şerifte ise Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır! Biri dışında hepsi ateştedir!” Sahabiler, “O fırka kimlerdir ey Allah'ın Rasulü?” diye sordular.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurdu:

“Benim ve ashabımın üzerinde bulunduğu yol üzere olanlardır.”⁽¹⁾

---

(1) *Sünen-i Tirmizî*, 2641; *Sahihu'l-Câmî*, 5343.

Bu delillerden yola çıkarak, “sahabe/ashab” dediğimiz o güzel neslin bir cemaat oldukları ve fırkalara bölünmedikleri açıkça görülmektedir.

O halde biz de onlar gibi bir cemaat olalım ve insanları Allah’ın hak dinine davet ederek, daima sâlih amel işleme gayretiyle kendimize “Müslüman” demekle yetinip aşırılığa gitmeyelim.

Bu gayeyle ve aramızda birlik ve beraberliğin sağlanması amacıyla, Peygamber *sallallahu aleyhi ve aellem*’in bizlere öğrettiği şu dua ile Rabbimize yalvarıyoruz:

“Allah’ım! Kalplerimizi birleştir. Aramızı düzelt ve bizi kurtuluş yollarına ilet. Bizi karanlıklardan aydınlığa çıkar ve fuhşiyatın (büyük günahların) açığından da gizlisinden de uzaklaştır.”⁽²⁾

---

(2) *Sünen-i Ebû Davud*, 969.

İSLÂM'IN KELİME ANLAMI

Arapça «سلم» kökünden türemiş “İslam” kelimesi -lügatte- teslim olmak, itaat etmek, esenlik ve barış içinde olmak gibi anlamları ifade etmektedir.

Terim olarak ise “Allah’ın ulûhiyetini kabul edip O’nun emrine boyun eğmek, şirkten ve şirk ehlin-den berâet etmek anlamındadır.⁽³⁾ Bu konuyla ilgili olarak Yüce Allah, Kur’an-ı Kerim’de şöyle buyurmuştur:

“Ey Muhammed! De ki: Şüphesiz benim namazım da diğer ibadetlerim de, yaşamam da ölümüm de âlemlerin Rabbi Allah içindir. O’nun hiçbir ortağı yoktur...” (En’âm, 162-163)

Başka bir ayette ise şöyle buyurmaktadır: ***“Eğer Allah’a, Peygamber’e ve ona indirilene (Kur’an’a) inanıyor olsalardı, onları (müşrikleri) dost edinmezlerdi...”*** (Mâide, 81)

Hadis-i şerifte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* “İslam nedir?” sorusunu şu şekilde cevaplamıştır:

---

(3) İmanın Temelleri, 1/255.

“İslâm, Allah’tan başka hak ilah olmadığına, Muhammed’in Allah’ın rasûlü olduğuna şahitlik etmen, namazı dosdoğru kılman, zekâtı vermen, Ramazan orucunu tutman ve gücün yeterse Kâbe’yi haccetmendir.”⁽⁴⁾

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* başka bir hadis-i şerifte de şöyle buyurmuştur:

“İslam dini beş temel esas üzerine bina edilmiştir: Allah’tan başka hak ilah olmadığına ve Muhammed’in Allah’ın Rasûlü olduğuna şehadet etmek, namaz kılmak, zekât vermek, Kâbe’yi tavaf etmek (hacca gitmek) ve Ramazan orucunu tutmak.”⁽⁵⁾

Hadislerde yer alan “İslam” kelimesi hak dinini ifade eder.

Aynı şekilde Yüce Allah, Âl-i İmrân suresinin 19. ayetinde İslâm’ı, kendi katında hak dinin karşılığı olarak belirlemiş, ondan başka hiçbir dinin kabul edilmeyeceğini vurgulanmıştır:

“Şüphesiz Allah katında hak din İslâm’dır...”

---

(4) *Sahîh-i Müslim*, 8.

(5) *Sahîh-i Buhârî*, 8. ; *Sahîh-i Müslim*, 16.

Şöyle ki: Kur'an-ı Kerim'de geçen İslâm, özel bir dinin adı değildir. Bilakis İslâm, tüm peygamberlerin davet ettikleri (ona çağırdıkları) ortak dinin adıdır.

Bu bağlamda peygamberler, gönderildikleri toplumun bireylerini bir ve tek olan Allah'a davet etmişler, tevhidin zıddı olan şirkle mücadele etmişlerdir. Fakat peygamberlerin getirdiği şeriatlarda ibadet, muamelat ve ceza konularında farklılık olmuştur. Bu hususta Yüce Allah, Mâide suresinin 48. ayetinde şöyle buyurmaktadır:

“(Ey Muhammed!) ‘Sana da o Kitab’ı (Kur’an’ı) hak, önündeki kitapları doğrulayıcı, onları gözetici olarak indirdik. Artık, Allah’ın indirdiği ile aralarında hükmet ve sana gelen haktan ayrılıp da onların arzularına uyma. Sizden her biriniz için bir şeriat ve bir yol koyduk. Eğer Allah dileseydi, elbette sizi tek bir ümmet yapardı. Fakat her birinizi, kendisine verdiği kitap ve şeriat ile imtihan etmek için böyle ümmetlere ayırdı...”

Bu konuyla ilgili olarak Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“...Peygamberler, farklı annelerden olan kardeşler gibidirler, fakat dinleri birdir.”⁽⁶⁾

Böylece âyet ve hadisten anlaşılmaktadır ki peygamberler *aleyhimüsselam* şeriatlarında bazı meselelerde birbirlerinden farklı hükümler ortaya koysalar da, dinlerinin aslı birdir, o da şirkin zıddı olan tevhîd inancıdır. Aşağıdaki ayetlerin bunu ispat ettiğini söylemek mümkündür:

“Senden önce gönderdiğimiz bütün peygamberlere, ‘Şüphesiz, Benden başka hiçbir hak ilâh yoktur. Öyleyse Bana ibadet edin’ diye vahyetmişizdir.” (Enbiyâ, 25)

“Andolsun Biz, her ümmete, ‘Allah’a kulluk edin, tâğûttan kaçının’ diye peygamber gönderdik. Allah, onlardan kimini doğru yola iletti; kimine de (kendi iradeleri sebebiyle) sapıklık hak oldu. Şimdi yeryüzünde dolaşın da peygamberleri yalanlayanların sonunun ne olduğunu görün.” (Nahl, 36)

“Dini dosdoğru tutun ve onda ayrılığa düşmeyin!” diye Nûh’a emrettiğini, sana vahyettiğini, İbrâhim’e, Mûsâ’ya ve İsâ’ya emrettiğini size de din

---

(6) *Sahîh-i Buhârî*, 3443.

kıldı. Fakat senin kendilerini çağırdığın şey (İslâm dini), Allah'a ortak koşanlara ağır geldi...” (Şûrâ, 13)

Bu delillere dayanarak şunu söyleyebiliriz: Her kişi, peygamberler gibi gerçek bir Müslüman olabilmek için, bütün nebi ve rasûllerin seslendikleri (ona çağırdıkları) tevhid inancına uymak zorundadır.

Her peygamber, kendi ümmetine, çok önemli bir ortak daveti ve zikirlerin en faziletlisi sayılan kelime-i tevhidi, yani “lâ ilâhe illallâh”ı tebliğ etmişlerdir. İslâm'a girişin anahtarı olan kelime-i tevhid iki temelden oluşmaktadır.

Bu temellerin biri nefiy (olumsuzluk ve reddetme), diğeri ispattır (kabul etmedir). Birinci temel, genel red veya inkâr anlamını içeren “Lâ İlâhe” kısmıdır ki Allah'ın dışındaki tüm ilâhları ve ilâhlık iddiasında bulunan varlıkları reddetme anlamına gelir.

İkinci temel ise ispat ya da kabul manasında olan “İllâllâh” kısmıdır. Bu da sadece Yüce Allah'ın hak/gerçek ilah olduğunu, ilâhlık vasıflarına müstahak olanın sadece Allah olduğunu ifade etmektedir.

“İlâh” kelimesi lügatte “ma'bûd/ kendisine ibadet edilen” şey demektir. Bu cümledeki “la,” nefiy edâtı

olup tüm sözde ilâhlar için geçerlidir. “Lâ ilâhe,” yani “lâ ma’bûda” (ilâh yoktur) dediğiniz zaman, Allah’tan başka ibadet edilecek tüm sözde ilahları inkar etmiş olursunuz.

“Lâ ilâhe illâllah” demek, “Allah’tan başka ibadete layık hak ilâh yoktur” anlamına gelir. Dolayısıyla Allah’ın dışındaki tüm sözde/sahte ilahlar, kim ve ne olursa olsunlar, bâtil sayılmaktadır. Allah’tan başka ibâdet olunanları reddetmenin anlamı işte budur. Bu hususta Yüce Allah Hac suresi 62. ayette şöyle buyurmaktadır:

“Bu (böyledir). Çünkü Allah hak(ilah)’tır. O’nun dışında ibadet ettikleri ise bâtildir..”

Buradan açıkça anlaşılmaktadır ki ibadet ancak Allah’ın hakkıdır, O’ndan başkası buna lâayık değildir. Bu nedenle “Lâ ilâhe illâllah” kelimesini samimi ve hakiki bir şekilde söyleyen bir kişi, herhangi bir ibadet çeşidini Allah’tan başkasına yöneltmemelidir. Zira hiçbir şeye ihtiyacı olmayan ve kullarının bütün ihtiyaçlarını karşılayan Yüce Allah, onlardan, sadece kendisine ibadet etmelerini istemektedir.

Bir kimse diliyle “lâ ilâhe illâllah” dedikten sonra dua etme, kurban kesme, secde etme, adak adama

ve buna benzer ibâdet çeşitlerinden herhangi birini Allah'tan başkasına yöneltirse, onun bütün amelleri boşa çıkar. Bu konuda Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“Andolsun, sana ve senden önceki peygamberlere şöyle vahyedildi: Eğer Allah'a şirk koşarsan elbette amelin boşa çıkar ve elbette ziyana uğrayanlardan olursun.” (Zümer, 65)

Her kim “lâ ilâhe illâllah” dediği hâlde Allah'tan başka varlıkları çağırıp onlardan medet umarsa, bâtil ilahları inkar etmediği için kelime-i tevhid ona hiçbir fayda sağlamaz. Zira ibadet, ancak Allah'ın hakkıdır, O'ndan başkası buna lâıyk değildir.

“Lâ ilâhe illallah” diyen kimse, bu sözün delâlet ettiği şeye kesin olarak inanmalıdır. “Lâ ilâhe illâllah” kelimesi, ancak, bunu söyledikten sonra bu sözün manasıyla amel eden kişiye fayda sağlar.

Üzülerek belirtmek gerekir ki yüzyıllar boyunca birçok insan Allah'ın gönderdiği peygamberlerin davetini kabul etmemiş ve onları yalancı saymışlar.

Bu konuda Yüce Allah, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e hitaben şöyle buyurmaktadır:

“(Resûlüm!) Eğer seni yalanladılarsa, senden önce açık delilleri, hikmetli sayfaları ve aydınlatıcı kitabı getiren peygamberler de yalanlanmıştı.”
(Âl-i-İmrân, 184)

Sevgili Müslümanlar, bu vesileyle sözlerin en önemlisi ve en değerlisi olan tevhîdi öğrenmeli ve öğrendiklerimizi doğru bir şekilde uygulamalıyız ki peygamberlerin bize öğrettiği gibi hayırlı bir Müslüman olabilelim.

Zira Kur’ân’da peygamberler “Müslüman” olarak tanıtılmıştır. Bunu destekleyen ve teyîd eden pek çok âyet vardır. Bu ayetlerin bazıları şunlardır:

Bir vakit Nuh *aleyhisselam*, kavmine şöyle demişti:

“..Bana, Müslümanlardan olmam emredildi.”
(Yunus, 72)

Başka bir ayette Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“(İbrahim *aleyhisselam*’a,) Rabbi, ‘Teslim ol’ dediğinde o, ‘Âlemlerin Rabbine teslim oldum’ demişti. İbrahim, bunu kendi oğullarına da vasiyet etti, Yakub da öyle: ‘Oğullarım! Allah, sizin için bu dini (İslâm’ı) seçti. Siz de ancak Müslümanlar olarak ölün’ dedi.” (Bakara, 131-132)

Yusuf *aleyhisselam* Allah'a şöyle dua etmiştir: **“Rabbim! Gerçekten bana mülk verdin ve bana sözlerin yorumunu öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Dünyada ve ahirette Sen benim velimsin. Benim canımı Müslüman olarak al ve beni sâlih kullarının arasına kat.”** (Yusuf, 101)

Mûsâ *aleyhisselam* ise kavmine şöyle demişti: **“Ey kavmim! Eğer siz gerçekten Allah'a iman ettinizse, O'na samimiyetle teslim olan Müslümanlardan oldunuzsa, artık sadece O'na tevekkül edin' dedi. Onlar da şöyle dediler: 'Biz yalnız Allah'a tevekkül ettik.’”** (Yunus, 84-85)

Süleyman *aleyhisselam*, güneşe tapan Sebe melikesine bir mektup yazarak emrine, halkıyla birlikte itâat etmelerini ve teslim olmalarını istemiştir:

“Bana baş kaldırmaym. Müslümanlar olarak bana gelin.” (Neml, 31)

İsa *aleyhisselam*, havarilerine şöyle seslenmiştir: **“Allah yolunda yardımcılarım kim?’ dedi. Havariler, ‘Biziz Allah yolunun yardımcıları. Allah'a iman ettik. Şahit ol, biz Müslümanlarız’ dediler.”** (Âl-i İmrân, 52)

Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ise şöyle emredilmiştir: **“De ki: Bana ancak, bu beldenin (Mekke'nin); onu mukaddes kılan ve her şey kendisine ait olan Rabbine kulluk yapmam emredildi. Yine bana, Müslümanlardan olmam ve Kur'an'ı okumam emredildi.”** (Neml, 91-92)

Bu âyetlerden, peygamberlerin tamamının Müslüman olduğu ve ümmetlerine İslâm'ı tebliğ ettikleri gayet açık ve net bir şekilde anlaşılmaktadır.

Bu dünyada herkes “Ben Müslümanım!” demekle yetinip de, Allah ve Rasûlü'nün emirlerini yerine getirmek ve yasaklarından kaçınarak Kur'an'a ve Sünnet'e uyarlarsa, yeryüzünde barış ve huzur sağlanır.

Kur'an-ı Kerim'de gerçek Müslümanlar şöyle tanımlanmıştır:

“İnsanları Allah'a çağıran, salih amel işleyen ve ‘Kuşkusuz ben Müslümanlardanım’ diyenden daha güzel sözlü kimdir?” (Fussilet, 33)

Kıyamet günü Allah'ın affı ve bağışı sadece Müslümanlara yönelik olacaktır.

Yüce Rabbimiz ahirette şöyle buyuracaktır:

“Ey âyetlerimize iman eden ve Müslüman olan kullarım! Bugün size korku yoktur, siz üzülmeceksiniz de. Siz ve eşleriniz sevinç ve mutluluk içinde cennete giriniz.” (Zuhuf, 68-70)

Yukarıda sıralanan ayetlerden, peygamberlerin ve onların takipçilerinin Müslüman oldukları ve kendilerine başka isimler vermedikleri açıkça görülmektedir.

O halde biz de onlar gibi kendimize “Müslümanım” demekle yetinmeliyiz.

Ne güzel söylemiş şair:

Müslüman Ol Sen Yalnızca Müslüman!

“Müslümandır, iman eden her kişi

Ona asla başka isim koyulmaz!

Hakka teslim olmamışsa bir kişi

O zat kat'a mü'minlerden sayılmaz!

Vermiş iken Allah bize bu adı

Başka adla anılmak da ne mana?”⁽⁷⁾

---

(7) <https://www.antoloji.com/musluman-ol-sen-yalnizca-musluman-siiri/>

KUR'AN'A VE SÜNNET'E GÖRE MÜSLÜMAN ŞAHSİYETİ

Sevgili Müslüman kardeşlerim, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* zamanındaki gibi huzurlu ve güvenli bir toplum inşa etmek istiyorsak, Ashâb'ın kalpleri arasında üflet ve muhabbetin meydana gelmesine sebep olan İslâm dinini onlar gibi yaşamalıyız.

Yani bir Müslüman, Kur'an ve sahih hadislerdeki emirleri yerine getirmenin yanı sıra, yasaklardan uzak durmalı, aynı şekilde ayet ve hadisleri sahâbe-i kirâmın anladığı şekliyle anlamalıdır.

Ayrıca bir Müslüman, İslâm âlimlerinin hükmü üzerinde fikir birliği ettikleri veya fakihlerden çoğunun kabul ettikleri dinî görüşleri bireysel ve zayıf görüşlere tercih etmeli, fakat karşı tarafın görüş ve fikirlerine de saygı duymalıdır.

Aksi takdirde Yüce Allah'ın meşrû kılmadığı, Sünnet'e dayanan temeli ve bu yönde ümmetin uygulaması bulunmayan bir ameli yapmakla dinde (sonradan uydurulan) bir bid'at işlemiş olur. Dinde aslı olmayan ve ibadet olarak yapılan yenilikler ise

büyük günahıdır. Dinde bidatlar işleyenler hakkında Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Bid’at çıkarana da onu himaye edene de lanet olsun.*”⁽⁸⁾

Bir kimse, kendisi bid’at işleyip başkalarını da o bid’ata davet ederse, onların kazandığı kadar da fazladan günah kazanır. Bu hususta Kur’an-ı Kerim’de şöyle buyrulmaktadır:

“Böylece kıyamet gününde kendi günahlarını tam olarak, bilgisizce saptırdıkları kimselerin günahlarının da bir kısmını yüklenirler. Dikkat et, yüklendikleri ne kötüdür.” (Nahl, 25)

Bir ayette ise “**...Kim de kötü bir (işte) aracılık ederse, ona da o kötülükten bir pay vardır...**” (Nisâ, 85) buyrulmaktadır.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bu hususta şöyle buyurmuştur: “*Her kim de İslâm’da kötü bir çığır açarsa, o kişiye onun günahı vardır. O kötü çığırda yürüyenlerin günahından da ona pay ayrılır. Fakat onların günahından da hiçbir şey eksilmez.*”⁽⁹⁾

---

(8) *Sahîh-i Buhârî*, 1870; *Sahîh-i Müslim*, 1366

(9) *Sahîh-i Müslim*, 6975.; *Sahîh-i İbn Mâce*, 169.

Zira İslam ümmetinin vahdetini/birliğini parçalayan temel faktörlerden biri, dinde sonradan ortaya çıkarılan bid'atlardır. Bu nedenle bir Müslümanın Yüce Allah'ın meşrû kılmadığı uygulamalara göz yumması mümkün değildir. Bilakis bid'atleri insanlara duyurmak her bilgi sahibinin üstlenmesi gereken önemli bir görevdir.

İslam'da ibadetler tevkîfidir, başka bir deyişle, Kur'an'da ve Sünnet'te sabit olmayan bir ibadetle Allah'a yaklaşılamaz. Herhangi bir ibadet, ancak şer'i bir delille meşru olur. Allah'ın "yapın" buyurduğu bir ameli yapmamak günah sayıldığı gibi, "yapmayın" buyurduğu bir ameli yapmak da günahtır. Aynı şekilde O'nun meşrû kılmadığı şekilde ibâdet etmek de günahtır.

Günah, ferdin kendi fitratının bozulmasına sebep olduğu gibi toplumların yoldan çıkmasına ve onların helak olmasına da sebep olmaktadır. Günahların yol açtığı sonuçlar hakkında Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hususta şöyle buyurmuştur: "(Allah için) *Birbirini seven iki kulun arasını ancak, onlardan birinin ihdâs ettiği bir günah bozabilir.*"⁽¹⁰⁾

---

(10) *Müsned-i İmam Ahmed b. Hanbel*, 5/71; *Edebü'l-Müfred*, 401.

En'am Suresinin 153. ayetinde Yüce Allah mü'minlere birlik olmayı emretmiş ve ihtilafa düşerek gruplara bölünmekten yasaklamıştır: **“İşte bu, Benim dosdoğru yolum. Artık ona uyun. Başka yollara uymayın. Yoksa o yollar sizi parça parça edip Allah'ın yolundan ayırır...”**

Bu ayette, Yüce Allah kendi yolunu tekil olarak zikretmiştir, çünkü hakkın yolu birdir. Dağınık olması ve birçok şubeleri bulunması sebebiyle İslâm dinine aykırı olan yolları çoğul olarak zikretmiştir. Ayet-i kerimede **“başka yollar”** denildiğinde Allah'ın ve Rasûlü'nün yoluna muhalif olan yollar, yani bid'at ve sapıklık yolları kastedilmektedir. Bu hususta Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuştur: **“...Benim sünnetimden yüz çeviren benden değildir.”**⁽¹¹⁾

“Kim bizim bu dinimizde olmayan bir şeyi sonradan ortaya koyarsa, o reddedilir.”⁽¹²⁾

“Kim bizim emretmediğimiz bir ameli yaparsa, o amel reddedilmiştir.”⁽¹³⁾

---

(11) *Sahîh-i Buhârî*, 5063.

(12) *Sahîh-i Buhârî*, 2697; *Sahîh-i Müslim*, 1718.

(13) *Sahîh-i Müslim*, 1718.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* herhangi bir emri veya yasağı ahabına bir defa söyler, onlar da hemen onun emrini yerine getirirler ve onun yasakladığı şeyi işlemekten daima kaçınırlardı.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* her zaman ahabına, asr-ı saâdet'ten sonra ortaya çıkan ve şer'î delile dayanmayan inanç, ibadet, fikir ve davranışlardan uzak durmalarını tembihlemiştir. Oysa ashâb-ı kirâm, hiçbir zaman kasıtlı bir şekilde, dinde aslı olmayan bir ameli sonradan ortaya koymamıştır.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, ümmetin gelecek nesillerine yönelik bir uyarı olarak bid'atlardan korunmasını isteyip şöyle buyurmuştur:

“Gerçekten benden önce hiçbir Nebi geçmemiştir ki bildiklerinin hayırlısını ümmetine göstermesi ve bildiklerinin kötüsünden onları sakındırması boynuna borç olmasın! Şüphesiz sizin şu ümmetinizin afiyeti, evveline verilmiştir. Ahirine belâ ve kabul etmediğiniz birtakım şeyler (bid'atler) isabet edecektir.”⁽¹⁴⁾

Bir rivayette de şöyle buyurmuştur: *“Benden sonra pek çok ihtilaf göreceksiniz. O zaman sizin üye-*

---

(14) *Sahih-i Müslim*, 1844.

rinize gerekli olan, benim sünnetime ve doğru yolda olan Hulefâ-yi Râşidîn'in sünnetine sarılmanızdır. Bu sünnetlere azı dişlerinizle sımsıkı sarılın. Sonradan ortaya çıkarılmış bidatlerden şiddetle kaçının. Çünkü her bidat, sapıklıktır."⁽¹⁵⁾

Maalesef Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in en çok sakındırdığı şeylerden olan bid'atler günümüzde hayat tarzı haline gelmiştir(!) Yukarıdaki hadisler, İslâm'ın en önemli temellerinden sayılır. Kur'an ve Sünnet esasına dayanmayan her şey merduttur, yani kabul edilemez niteliktedir. Böyle bir amel din-den sayılmaz ve "bid'at" olarak adlandırılır.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hiçbir hadisinde "bid'at-i hasene" ve "bid'at-i seyyie" diye bid'atlerin arasını ayırmamış, aksine sahih bir hadiste her bid'atın dalalet/sapma olduğunu belirtmiştir. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bid'atlarla ilgili şöyle buyurmuştur:

"İşlerin en şerlisi, (dinde aslı olmayıp) sonradan çıkarılan yeniliklerdir (dindeki bid'atlardır). (Dinde) sonradan çıkarılan her yenilik, bid'attir. Her

---

(15) *Sünen-i Ebû Davud*, 4607; *Sünen-i Tirmizi*, 266; *Silsiletü'l-Ehâdisi's-Sahîha*, 2735.

bid'at, dalâlettir (sapıklıktır). *Her dalâlet(in sahibi) de ateştedir.*⁽¹⁶⁾

Bu hususta İbnu'l-Mâcişûn, İmam Mâlik b. Enes'i şöyle derken işittiğini söyler:

“Kim İslam'da bir bid'at ihdas edip onu güzel görürse, o, Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in risalete ihanet ettiğini iddia etmiş olur. Çünkü Allah Teala şöyle buyurmuştur: ***'Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı beğendim.'*** (Mâide, 3)”

İmam Mâlik *rahimehullah* sözlerine şöyle devam eder:

“Öyleyse o gün din(den) olmayan şey bugün de din(den) olamaz.”⁽¹⁷⁾

İmam Mâlik *rahimehullah* bununla demek istiyor ki Allah bu dini mükemmel bir şekilde tamamladıktan sonra kemâle ermiş İslam dininde bir kusur olduğunu iddia eden kişi, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, dini tam olarak insanlara tebliğ etmediğini iddia etmiş sayılır.

---

(16) *Sünen-i Nesâî*, 1/243; *Hutbetu'l-Hâce*, 1/25.

(17) *el-İ'tisâm*, eş-Şâtîbî, 1/49.

Oysa daima hak üzere bir cemaat olabilmek için Peygamber Efendimiz zamanında olduğu gibi kâmil olan İslâm dinine bağlı kalmak ve daha sonra ortaya çıkan bütün bid'atlerden uzak durmak şarttır.

Rivayet edildiğine göre bir gün Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Abdullah b. Mesûd *radıyallahu anh'a* şöyle buyurdu: “*Ey Ümmü Abd'in oğlu, kalk bir hutbe de sen oku.*” Abdullah b. Mesûd *radıyallahu anh* ayağa kalktı ve Allah'a hamd ve sena ettikten sonra şöyle dedi:

“Ey insanlar! Hiç şüphe yok ki Rabbimiz Allah'tır, dinimiz İslam'dır, Kur'an, doğru yolu gösteren hidayet rehberimizdir, Kiblemiz Kâbe'dir. İşte bu da Peygamberimizdir -Peygamber'e işaret etti-. Biz Allah'ın ve Rasûlü'nün bizim için razı olduğu şeylere razı olduk. Aynı şekilde Allah'ın ve Rasûlü'nün bizim için buğzettiğine de buğzettik.”

Bunun üzerine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“*Ümmü Abd'in oğlu doğru ve isabetli söyledi.*”⁽¹⁸⁾

---

(18) Hâkim, *el-Müstedrek*, 3/317-318; *Silsiletü'l Ehâdisi's-Sahîha*, 1225.

Kıymetli Müslümanlar! İslam ümmeti bu ve benzeri rivayetlerde söylenenlerle amel ederek yanlış yollara sapmazlarsa, elbette birlik, beraberlik ve huzur içinde bir topluluk olacaklardır.

ALLAH'TAN, ESENLİK VE GÜVENDE OLMAYI DİLEMEK

Müslümanların karşılaştıkları ve ayrıldıkları zaman birbirine esenlik ve güvende olma anlamında “selâmun aleykum” veya “es-selâmu aleykum” demeleri gerektiği herkes tarafından bilinmektedir. Müslümanlar, Allah'ın kendilerine her zaman barış ve huzur içinde yaşamayı nasip etmesi için bu duayı yaparlar.

Selam vermek, bir Müslümanın dünyada barışa ve güvenliğe, ahirette ise cennete kavuşmasını sağlayan temel faktörlerden biridir. Bu hususta Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Aranızda selâmı yayın ki selâmete çıkasınız.”⁽¹⁹⁾

“Nefsim (canım) elinde olan Allah'a yemin ederim ki iman etmeden cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmeyen de mü'min olamazsınız. Aranızda birbirinizi sevmeyi gerçekleştirecek olan şeyi size haber vereyim mi? Selamı aranızda yayın.”⁽²⁰⁾

---

(19) *Müsned-i İmam Ahmed*, 4/286; Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred*, 787.

(20) *Sünen-i Tirmizî*, 2510; *Müsned-i İmam Ahmed*, 1/167; Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred*, 260.

Zira Adem peygamberden Hz. Muhammed'e kadar peygamberler de bu şekilde selam vermişlerdir. Bu konuda zikredilen ayet ve hadislerle bir göz atalım:

“Allah, Adem aleyhisselam'ı yarattığında kendisine, ‘Git, meleklerden şu oturan topluluğa selam ver, sana nasıl selam vereceklerine kulak kesil. O, senin ve neslinin selamı olacak’ buyurdu. Adem, ‘Es-selamu aleykum’⁽²¹⁾ dedi. Melekler de ‘Es-selamu aleyke ve rahmetullah’ karşılığını verdiler ve ‘ve rahmetullah’ ibaresini ilave ettiler.”⁽²²⁾

“Andolsun, elçilerimiz (melekler), İbrahim'e müjde getirip ‘Selâm (senin üzerine olsun)!’ dediler. O, ‘Selâm (sizin üzerinize de olsun)!’ dedi ve kızartılmış bir buzağı getirmekte gecikmedi.” (Hüd, 69)⁽²³⁾

Mûsâ ve kardeşi Harun'a Yüce Allah, “hidâyet”e tâbi olanlara esenlik olacağını söylemelerini emretmektedir:

“...Selâm, doğru yola uyanlara olsun!” (Tâha, 47)

---

(21) Çevirisi: Allah'ın güven ve selameti sizin üzerinize olsun!

(22) *Sahîh-i Buhârî*, 6227; *Sahîh-i Müslim*, 2841.

(23) Ayrıca bkz. *Zâriyat*, 25.

İsa *aleyhisselam* ise şöyle demiştir: **“Doğduğum gün, öleceğim gün ve diriltileceğim gün bana selâm (esenlik verilmiştir).”** (Meryem, 33)

Bir ayette de şöyle buyrulmuştur: **“Melekler, onların canlarını iyi kimseler olarak alırken, ‘Selâm (sizin üzerinize olsun)! Yapmış olduğunuz iyi işlere karşılık girin cennete’ derler.”** (Nahl, 32)

Başka bir ayette ise şöyle buyrulmaktadır: **“Sabretmenize karşılık üzerinize selâm olsun. Dünya yurdunun sonucu (olan cennet) ne güzeldir!”** (Ra’d, 24; Furkân, 75; Zümer, 73)

Yine şöyle buyrulmuştur: **“İnanan ve salih ameller işleyenler, Rablerinin izniyle, ebedî kalacakları ve içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokulacaklardır. Oradaki esenlik dilekleri ‘selâm’dır.”** (İbrahim, 23; Yunûs, 10; Meryem, 62; Ahzâb, 44; Vâkıa, 26)

Kur’an’da Yüce Allah’ın, Nuh’a (Sâffât, 79), İbrahim’e (Sâffât, 109), Musa’ya, Harun’a (Sâffât, 120), İlyas’a (Sâffât, 130) ve diğer peygamberlere *aleyhimüsselam* (Sâffât, 181) selam gönderdiği belirtilmektedir.

Hadis-i şerifte haber verildiğine göre bir gün, Cebrail *aleyhisselam*, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem’e*

gelerek “Ey Allah’ın Rasûlü!” dedi: “İşte Hatice geliyor. Beraberinde bir kap var, içinde katık -veya yiyecek veya içecek- mevcut. O yanınıza ulaştığı vakit, ona Rabbinden [ve benden] selam söyleyin ve onu gürültü ve yorgunluk bulunmayan cennette, içerisi oyulmuş inciden mamul bir evle müjdeleyin!”⁽²⁴⁾

Başka bir hadiste ise Aişe radiyallahu anha şöyle dedi: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ‘Ey Aişe! Bu Cibril’dir. Sana selam söylüyor!’ dedi. Ben de ‘Aleyhi’s-selam ve rahmetullahi ve berekatuhu’ diyerek cevap verdim.”⁽²⁵⁾

Yukarıda zikrettiğimiz delillerden, insanoğlu yeryüzünde yaratıldığı günden bu yana, Müslümanların birbirini selamlarken “es-selâmü aleyküm” veya “selâmün aleykum” dedikleri anlaşılmaktadır. Onlar gibi biz de birbirimizle karşılaştığımız zaman “es-selâmü aleyküm” demeliyiz ki Allah bize dünyada huzur içinde yaşamayı, ahirette de peygamberlerle birlikte cennete girmeyi nasip etsin.

Bir Müslüman, hatta gayrimüslim bize açık bir şekilde “es-selâm aleyküm” derse, biz de ona “ve

---

(24) *Sahîh-i Buhârî*, 3820.

(25) *Sahîh-i Buhârî*, 6201; *Sahîh-i Müslim*, 2247.

aleykümü's-selâm" diye cevap vermeliyiz.⁽²⁶⁾ Bu konuda Kur'an şöyle buyurmaktadır:

"Size bir selâm verildiği zaman, ondan daha güzeliyle veya aynı selâmla karşılık verin..." (Nisa, 86)

Ashâb-ı kirâm bu ayette anlatılanları şöyle açıklamışlardır: Abdullah b. Abbas şöyle demiştir: "Hristiyan, Yahudi veya Mecûsîlerin selamlarına karşılık verin, çünkü Allah, **'Size bir selâm verildiği zaman, ondan daha güzeliyle veya aynı selâmla karşılık verin...'** buyurmuştur."⁽²⁷⁾

Aynı şekilde Ebû Musa el-Eş'ari'nin, rahiplerden birine mektup yazıp onu selamladığı rivayet edilir. Bazıları itiraz ederek ona, "O kâfir olduğu halde ona selam verilir mi?" dediler.

Ebû Musa şöyle cevap verdi: "Mektubunda bana selam verdiği için onun selamını aldım."⁽²⁸⁾

Kur'an-ı Kerim'de Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: **"Allah, sizi, din konusunda sizinle savaştır-**

---

(26) Bkz: *Silsiletü'l-Ehâdisi's-Sahîha*, 2/328-330, 704; *Şerh-i Riyazu's-Salihin*, 1/956.

(27) *Edebü'l-Müfred*, 1107.

(28) *Edebü'l-Müfred*, 1101.

muş, sizi yurtlarınızdan da çıkarmamış kimselere iyilik etmekten, onlara âdil davranmaktan men etmez. Şüphesiz Allah âdil davrananları sever.
(Mümteherine, 8)

“Yani, size düşmanlık etmeyen kâfir, akraba ve komşularınıza iyilik yapmanızı yasaklamaz.”⁽²⁹⁾

Gayrimüslimlerin selamını almak da aynı zamanda onlara iyilik yapmak ve adaletli davranmak anlamına gelir.

Yüce Allah’tan, ömrümüzün sonuna kadar insanlara karşı adil davranmayı ve onlara sadece iyilik yapmayı bizlere nasip etmesini diliyoruz!

---

(29) *Tefsiru’s-Sa’dî* 1/856.

KALPLERİ BİRLEŞTİREN AMELLER

Müslümanların hiziplere bölünmesinin en önemli nedenlerinden biri de uzun süre birbirlerine küs ve dargın durmalarıdır. Oysa Yüce Allah Müslümanlara, **“...O hâlde, eğer mü'minler iseniz Allah'a karşı gelmekten sakının, aranızı düzeltin...”** (Enfâl, 1) buyurarak barışı ve ıslahı/düzeltilmeyi emreder.

İbn Abbâs bu ayeti açıklarken şöyle demiştir: “Bu, Allah'ın mü'minlere, Allah'tan korkmaları ve aralarındaki dargınlığı gidermeleri için bir emridir.”⁽³⁰⁾

Yüce Allah bu ayette, Müslümanlara, aralarındaki ilişkileri düzeltmelerini emretmektedir.

Bir hadis-i şerifte ise Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: **“En faziletli sadaka, tarafları barıştırmaya çalışmaktır.”**⁽³¹⁾

Bir gün Allah Resûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*, **“Size derece itibarıyla oruç, namaz ve zekâtтан daha fa-**

---

(30) *Edebü'l-Müfred*, 392.

(31) Abd b. Humeyd, *el-Müntehab mine'l-Müsned*, 335; *Silsiletü'l-Ehâdisi's-Sahîha*, 2639.

ziletli bir ameli söyleyeyim mi?” diye sordu. Sahabe “Evet, söyle yâ Rasûlallah!” dediler. “İnsanların arasını ıslâh etmektir/düzeltilmektir. İnsanların arasını bozmak ise (dini kökünden) kazır.”⁽³²⁾ buyurdu.⁽³³⁾

Peki, Müslümanlar arasındaki kırgınlıkları gidermek ve kalpleri birleştirmek için ne yapmalıyız? Bu bağlamda Kur’an’da ve hadislerde yer alan açıklamaları şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Müslümanların kalplerini birleştirmek için sadece Allah’a dua etmeliyiz. İnsanların kalplerini birleştirmek için, buna muktedir olan alemlerin Rabbi Allah’a yönelmeliyiz. Bu hususta Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: “...**Şayet yeryüzündeki şeyleri tümüyle harcasaydın, sen onların kalplerini birleştiremezdin. Fakat Allah onların arasını uzlaştırdı. Şüphesiz O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.**” (Enfâl, 63)

Bu ayetten açıkça anlaşılmaktadır ki aralarında küslük ve kırgınlık olan Müslümanları birbirine

---

(32) Yani, usturanın saçları tıraş ettiği/kazıdığı gibi, nefret de din kardeşliğini zayıflatır.

(33) *Sünen-i Ebû Davud*, 4919; *Sünen-i Tirmizî*, 2698; *Müsned-i İmam Ahmed*, 6/444; *Edebü'l-Müfred*, 391.

kardeş yapan ve aralarını muhabbetle kaynaştıran ancak Allah'tır. O halde huzur, barış ve güven ortamının sağlanabilmesi için Peygamber Efendimizin bizlere öğrettiği niyazıyla şöyle dua edelim:

«اللَّهُمَّ أَلِّفْ بَيْنَ قُلُوبِنَا، وَأَصْلِحْ ذَاتَ بَيْنِنَا، وَاهْدِنَا سُبُلَ السَّلَامِ، وَنَجِّنَا مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ، وَجَنِّبْنَا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ.»

“Allah'ım! Kalplerimizi birleştir, aramızı ıslah et, bize kurtuluş yollarını göster, bizi karanlıklardan aydınlığa çıkar, bizi açık ve gizli her türlü çirkinlikten uzaklaştır!”⁽³⁴⁾

2. Birbiriyle küs duran, birbirine buğz eden ve sırt çeviren Müslümanlara bu amelin ne kadar tehlikeli olduğunu haber vermekle yetinmemeli, aynı zamanda onlara sahih hadislerde yer alan bu hususu sürekli hatırlatmalıyız.

Şimdi de konuyla ilgili ilgili hadislere bir göz atalım: *“Zandan sakının. Çünkü zan, yalanın ta kendisidir. Birbirinizin konuştuğuna kulak kabartmayın, birbirinizin özel hâllerini araştırmayın, birbirinizle üstünlük yarışına girmeyin, birbirinize haset etme-*

(34) Sünen-i Ebû Davud, 969.

yin, birbirinize kin beslemeyin, birbirinize sırt çevirmeyin. Ey Allah'ın kulları! Kardeş olun!”⁽³⁵⁾

“Bir Müslümanın, din kardeşini üç günden fazla terkedip küs durması helâl değildir.”⁽³⁶⁾

“Bir mü'minin, din kardeşini üç günden fazla terk edip küs durması helâl değildir. Üç gün geçmişse, onunla karşılaşınca selâm versin. Eğer selâmını alırsa, her ikisi de sevapta ortak olurlar. Yok eğer selâmını almazsa, almayan günaha girmiş olur. Selâm veren ise küs durmaktan çıkmış olur.”⁽³⁷⁾

“Bir Müslümanın, din kardeşini üç gecedan (yani üç günden) fazla terk edip onunla küs durması helal değildir. İki Müslüman karşılaşır, biri bir tarafa, öteki öbür tarafa döner. Hâlbuki o ikisinin en hayırlısı, önce selam verendir.”⁽³⁸⁾

“Onlar (Müslümanlar) küs kaldıkları sürece hakikatten saparlar. Eğer küs ölürlerse, cennette asla bir arada olamayacaklardır.”⁽³⁹⁾

---

(35) *Sahîh-i Buhârî*, 6066; *Sahîh-i Müslim*, 8/10.

(36) *Edebü'l-Müfred*, 985.

(37) *Riyâzu's-Sâlihîn*, 1601; *Sünen-i Ebû Davud*, 4913; *Sahîhu'l-Câmî*, 7775.

(38) *Sahîh-i Buhârî*, 6237; *Sahîh-i Müslim*, 2560.

(39) *Müsned-i İmam Ahmed*, 4/20; *Silsiletü'l-Ehâdîsi's-Sahîha*, 1246.

“Müslümanın, din kardeşine üç günden fazla küs durması helâl olmaz. Kim Müslüman kardeşini üç günden fazla terk eder ve o hal üzere ölürse cehenneme girer.”⁽⁴⁰⁾

“Pazartesi ve perşembe günleri cennet kapıları açılır. Din kardeşiyle aralarında düşmanlık bulunan kişi dışında Allah'a şirk koşmayan her kulun günahları bağışlanır. Sonra onlara (meleklerle) şöyle denilecek: Siz şu iki kişiyi birbiriyle barışincaya kadar tehir edin.”

(Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, bu sözü, iyice anlaşılсын diye üç defa tekrarladı.)⁽⁴¹⁾

Zira Allah'tan korkan ve gereği gibi iman eden bir kişi, bu hadislerdeki tehditleri öğrendikten sonra küs/dargın olduğu kardeşiyle barışmak için acele etmelidir.

Siz barışmaya acele edin! Kalpleri birleştirmeye çalışın!

Siz daha iyisini yapın! Siz selam verin!

Siz güzel ahlakınızla örnek olun!

---

(40) *Sünen-i Ebû Davud*, 4914; *Sahihu'l-Câmi*, 7659.

(41) *Sahih-i Müslim*, 2565; *Edebü'l-Müfred*, 411.

Bunu yaptığınız takdirde, Allah'ın izniyle aşağıdaki hadislerde yer alan faziletlere nail olursunuz:

* Peygamberlerin yaptığı gibi yapmakla büyük bir sevap kazanırsınız. Önceki bölümde aktardığımız hadis-i şerifte, Adem'in meleklerle selam vermesi, meleklerin bu selamı almaları ve Yüce Allah'ın Adem'e, “*Bu hem senin selamın hem de soyunun selamıdır.*” demesi bunu teyid etmektedir.

Selâm verene otuz sevap verilir. Rivayet edilir ki bir gün Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* mescitteyken bir adam gelip “Es-Selâmu aleykum” dedi. Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* onun selamına aynı şekilde karşılık verdikten sonra adam oturdu. Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*, “*On sevap kazandı*” buyurdu. Sonra bir başka adam geldi, o ise “Es-selâmu aleykum ve rahmetullah” dedi. Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* ona da verdiği selamın aynısıyla mukabelede bulundu. O kişi de yerine oturdu. Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*, “*Yirmi sevap kazandı*” buyurdu. Daha sonra bir başka adam geldi ve “Es-selâmu aleykum ve rahmetullahi ve berekâtuh” dedi. Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*, o kişiye de selamının aynısıyla karşılık verdi. O kişi

de yerine oturdu. Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*, “*Otuz sevap kazandı.*” buyurdu.⁽⁴²⁾

* En hayırlı Müslümanlardan sayılırsınız: “*Bir Müslümanın, din kardeşini üç gecedен (yani üç gündен) fazla terk edip onunla küs durması helal değildir. İki Müslüman karşılaşır, biri bir tarafa, öteki öbür tarafa döner. Hâlbuki o ikisinin en hayırlısı önce selam verendir.*”⁽⁴³⁾

* Melekler selamınızı alır: “*Küs olanlardan biri selâm verip diğeri almazsa, onun almadığı selâmı melekler alır; selâm almayan kimseye de şeytan, sevinerek iltifatta bulunur.*”⁽⁴⁴⁾

* Bu amel sizin günahlarınızı siler: “*O dargın olanlardan biri diğ erinden önce barışır sa, bu, onun günahlarına kefare t olur.*”⁽⁴⁵⁾

3. Günahlarımız için daima Allah’tan bağışlanma dilemeli ve O’na tövbe etmeliyiz. Bu konuda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

---

(42) *Edebü’l-Müfred*, 986.

(43) *Edebü’l-Müfred*, 985.

(44) *Edebü’l-Müfred*, 402; *Müsned-i İmam Ahmed*, 4/20; *Silsiletü’l-Ehâdisi’s-Sahîha*, 1246.

(45) Önceki kaynak.

“(Allah için) *Birbirini seven iki kulun arasını ancak, onlardan birinin ihdâs ettiği bir günah bozabilir.*”⁽⁴⁶⁾

Zira yukarıda zikrettiğimiz hadis-i şeriften net olarak anlaşılmıştır ki İslam, insanları kardeş ilan eder, günahlar ise insanları Allah’ın yolundan alıko-
yarak, aralarında düşmanlığa ve parçalanıp gruplara ayrılmaya sebep olur. Bu nedenle önce kendi günah-
larınızın, sonra mü’min kardeşlerinizin günahlarının affı için Allah’tan bağışlanma dileyin:

“...Ey Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi bağışla. Kalplerimizde, iman edenlere karşı hiçbir kin tutturma! Ey Rabbimiz! Şüphesiz Sen çok esirgeyicisin, çok merhametlisin.”

(Haşr, 10)

4. Bir anlaşmazlık çıktığında, kişi “Bu benim şeyhimdir (veya arkadaşımdır)” diyerek subjektif görüşleri savunmamalı, müdafaa ettiği fikirleri karşı tarafa zorla benimsetmeye çalışmamalı, objektif olmalı ve her zaman doğrunun yanında yer almalıdır. Kur’ân-ı Kerim’de, adaletin titizlikle uygulanması hususunda şöyle buyrulmaktadır:

---

(46) *Edebü'l-Müfred*, 401; *Müsned-i İmam Ahmed*, 2/68; *Silsiletü'l-Ehâdisi's-Sahîha*, 637.

“Ey iman edenler! Allah için hakkı titizlikle ayakta tutan, adaletle şahitlik eden kimseler olun. Bir topluma olan kininiz, sakın ha sizi adaletsizliğe sevketmesin. Âdil olun. Bu, Allah’a karşı gelmekten sakınmaya daha yakındır. Allah’a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.” (Mâide, 8)

5. Nefsimizle mücadele ederek kin, öfke, nefret, kıskançlık ve düşmanlık duygularını kontrol etmeye ya da olumsuz duyguları bastırmaya gayret etmeliyiz. Bu konuda Yüce Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

“Rabbinizin bağışına, genişliği göklerle yer arası kadar olan ve Allah’a karşı gelmekten sakınanlar için hazırlanmış bulunan cennete koşun. Onlar bollukta ve darlıkta Allah yolunda harcayanlar, öfkelerini yenenler, insanları affedenlerdir. Allah, iyilik edenleri sever.” (Âl-i İmrân, 133-134)

6. Bizler Müslümanların arasına kırgınlık sokabilecek her tür hareket ve davranıştan uzak durmalı, birbirlerine dargın olan Müslümanların arasını bulmaya ve onları barıştırmaya acele etmeli ve insanları bu amele teşvik etmeliyiz. Araları bozulan iki Müslümanın arasını düzeltmek, diğer Müslüman-

lara, Kur'an-ı Kerim tarafından emredilen bir görevdir. Konuyla ilgili olarak Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır:

“Bir sadaka vermeyi yahut iyilik yapmayı yahut da insanların arasını düzeltmeyi emredenleri hariç, onların aralarındaki gizli konuşmaların çoğunda hiçbir hayır yoktur. Kim bunları sırf Allah'ın rızasını kazanmak için yaparsa, Biz ona büyük bir mükâfat vereceğiz.” (Nisâ, 114)

Arabuluculukla ilgili bir hadis-i şerifte şöyle buyrulur: Medine yakınlarındaki Kubâ halkı dövüşmüş, hatta birbirlerini taşlamışlardı. Bunu haber alan Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, ahabına, “Haydi bizimle geliniz de onların aralarını düzeltelim.”⁽⁴⁷⁾ buyurarak Kubâ'ya gitmişti.

7. Biri, bize bir haber getirirse, ona inanmadan önce, haberin doğru olup olmadığını iyice araştırmalıyız. Bu konuda da Kur'ân'da Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: **“Ey iman edenler! Size bir fasık bir haber getirirse, bilmeyerek bir topluluğa zarar verip yaptığınıza pişman olmamak için o haberin doğruluğunu araştırın.”** (Hucurât, 6)

---

(47) *Sahîh-i Buhârî*, 2693.

8. Bir kimsenin noksanını ve ayıbını araştırma-
malıyız. Kur'an-ı Kerim'de bu konuda şöyle buyrul-
maktadır: “**...Birbirinizin kusurlarını ve mahremi-
yetlerini araştırmayın....**” (Hucurât, 12)

Bu hususta bir hadis-i şerifte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“*Ey diliyle iman edip de kalbine iman girmeyen kimseler topluluğu! Müslümanların gıybetini yapmayın ve onların ayıplarını araştırıp durmayın. Çünkü her kim onların ayıplarını araştırırsa Allah da onun ayıplarını araştırır. (O şunu iyi bilsin:) Allah kimin ayıbını araştırırsa, (o ayıbı,) evinde (en gizli bir köşede işlemiş) olsa dahi (meydana çıkarmak suretiyle) o kimseyi (alemin gözleri önünde) kepaze eder.*”⁽⁴⁸⁾

Bu meselede bir muafiyet ve istisna olduğunu unutmayalım. Şöyle ki: Örtülen hata ve kusur, kul hakkına taalluk eden zulüm ve haksızlıklar cinsinden olmamalıdır. Bir kusuru saklamak toplumda sıkıntı yaratacaksa, bunu gizlemek kesinlikle caiz olmaz. Mesela bir kişi suç işlediyse bunun örtbas edilmesi, dinen veya hukuken caiz değildir.

---

(48) *Sünen-i Ebû Davud*, 4880; *Sahihu'l-Câmi*, 7984.

Bir toplumda barış ve huzur ortamını sağlamak için, suçlunun cezalandırılması lazımdır.

Sahabe de bir kimsenin suç işlediğini gördüklerinde hemen gelip durumu Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e bildirirlerdi, o da hemen gerekli tedbirleri alırdı.

9. Toplumun birlik ve beraberliğine zarar veren fitneden ve fitneye zemin oluşturan her türlü bozgunculuktan uzak durmaktır.

Bu anlamda Kur'an'da şöyle buyrulur:

“Allah’ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu ara. Dünyadan da nasibini unutma. Allah’ın sana iyilik yaptığı gibi sen de iyilik yap ve yeryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allah, bozguncuları sevmez.” (Kasas, 77)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bu hususta şöyle buyurmuştur:

“İleride birtakım fitneler çıkacaktır. Fitne zamanlarında oturan kimse, ayakta durandan daha hayırlıdır. Ayakta duran da yürüyenden daha hayırlıdır. Yürüyen ise koşandan daha hayırlıdır. Fitneye göz diken, onun kahrına uğrar. Her kim o zaman iltica

edecek veya sığınacak bir yer bulursa hemen ona sığınsın.”⁽⁴⁹⁾

“Şüphesiz mesût kişi, fitnelerden uzak kalandır!”⁽⁵⁰⁾

“Şüphesiz ki Allah; takva sahibi, (gönlü) zengin ve gizli (şöhretsiz, gösterişsiz, riyasız, samimi) kendini ibâdete veren kulu sever.”⁽⁵¹⁾

Yüce Allah Kur’an-ı Kerim’de, Müslümanlar arasında fesat çıkarmaya çalışan münafıklar hakkında şöyle buyurmaktadır:

“İnsanlardan, inanmadıkları hâlde, ‘Allah’a ve ahiret gününe inandık’ diyenler de vardır. Bunlar Allah’ı ve mü’minleri aldatmaya çalışırlar. Oysa sadece kendilerini aldatırlar da farkında değildir. Kalplerinde münafıklıktan kaynaklanan bir hastalık vardır. Allah da onların hastalıklarını artırmıştır. Söyledikleri yalana karşılık da onlara elem dolu bir azap vardır. Bunlara, ‘Yeryüzünde fesat çıkarmayın’ denildiğinde, ‘Biz ancak ıslah edicileriz!’ derler. İyi bilin ki onlar bozguncuların

---

(49) Sahîh-i Buhârî, 7082; Sahîh-i Müslim, 2886.

(50) Sünen-i Ebû Davud, 4263; Silsiletü'l-Ehâdisi's-Sahîha, 975.

(51) Sahîh-i Müslim, 2965.

ta kendileridir. Fakat farkında değillerdir.” (Bakara, 8-12)

Konuyla ilgili olarak Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Şeytan, tahtını su üzerine kurar, sonra çetelerini insanlara gönderir. Çetelerinden onun yanında en yakın mertebede bulunanlar, insanlar arasında en çok fitne çıkaranlardır. Bunlardan biri, şeytanın yanına gelir ve ‘Falanla o kadar uğraştım, nihayet onu şu ve şu halde bırakıp geldim’ der. İblis de ona, ‘Vallahi bir şey yapmış değilsin.’ karşılığını verir. Bir başkası gelir, o da ‘Ben falan adamla uğraştım, nihayet onunla ailesini birbirinden ayırdım.’ der. İblis onu yanına yaklaştırır ve ona, ‘Sen ne iyi yapmışsın!’ şeklinde cevap verir.”⁽⁵²⁾

10. Tebessüm etmek insanları birbirine yaklaştırır ve insanlar arasındaki kardeşlik duygusunu artırır. Bu konuyla ilgili hadis-i şerifi, Cerir b. Abdullah *radıyallahu anh* şöyle anlatıyor: “Müslüman olduğumdan beri Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* beni yanına girmekten men etmemiştir, beni gördüğü zaman da mutlaka gülmüştür.”⁽⁵³⁾

---

(52) *Sahîh-i Müslim*, 2813.

(53) *Sahîh-i Buhârî*, 2881; *Sahîh-i Müslim*, 2475.

Bir başka rivayette Abdullah b. el-Haris b. Cez' *radiyallahu anh* der ki: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den daha çok tebessüm eden birini görmedim."⁽⁵⁴⁾

Bir hadiste ise Enes *radiyallahu anh* anlatıyor: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile beraber yürüyordum. Üzerinde Necran kumaşından yapılmış sert ve kalın kenarlı bir elbise vardı. Çölde yaşayan bir bedevi Arap yaklaşarak Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in elbisesinin kenarından kuvvetlice çekti. O kadar ki elbisesinin kenarı boyun bölgesinde iz bıraktı. Sonra şöyle dedi: 'Ey Muhammed! Sende olan Allah (zekat) malından bana verilmesi için emret.' Bunun üzerine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* o adama döndü, gülümsedi ve kendisine bir şeyler verilmesini emretti."⁽⁵⁵⁾

11. Bir mü'min diğer mü'min kardeşini, sevgiyi değerli kılaeak dünyevî çıkar beklemeden sırf Allah rızası için sevmelidir. Ömer *radiyallahu anh*'ın rivayet ettiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Mutlaka Allah'ın kullarından bazı insanlar vardır ki onlar ne peygamber ne de şehitlerdir.

---

(54) *Sünen Tirmizî*, 3645.

(55) *Sahîh-i Müslim*, 2813.

Fakat kıyamet gününde, Allah katındaki makamlarından dolayı nebiler ve şehitler onlara gıpta edeceklerdir.” Sahabîler “Ey Allah’ın Rasûlü, bize haber ver, onlar kimlerdir?” dediler. Rasûlullah, “Onlar öyle bir topluluktur ki aralarında bir akrabalık, alıp verecekleri mal-mülk olmaksızın Allah için birbirlerini severler. Hem, vallahi şüphesiz onların yüzleri pırıl pırıl nurdur. Şüphesiz onlar nur üzeredirler. insanlar korktuğu zaman onlar korkmazlar, halk mahzun olduğu zaman onlar mahzun olmazlar.” buyurdu.

Ardından (Yûnus suresinin 62’nci) ayeti(ni) okudu:

“İyi bilin ki Allah’ın velilerine (sevdiklerine) korku yoktur ve onlar asla üzülmeyeceklerdir.”⁽⁵⁶⁾

Zira mü’minler, birbirlerini sevdikleri müddetçe hayır üzeredirler. Dünyada yalnız Allah rızası için birbirini sevenleri kıyamet gününde Yüce Allah, arşının gölgesinde barındıracaktır.

Ebû Hüreyre *radıyallahu anh’dan*, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem’in* şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

---

(56) *Sahih-i Ebu Davud*, 3527.

“Yedi sınıf insan vardır ki Yüce Allah onları (arşının) gölgesinden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı (kıyamet) gününde arşının gölgesinde gölgelendirecektir: Bunlar âdil yönetici, Rabbine ibâdet ederek yetişen genç, birbirlerini Allah için seven ve buluşmaları da ayrılmaları da Allah için olan iki kişi, makam ve güzellik sahibi bir kadının kendisini zinâyâ davet etmesi durumunda ‘Ben Allah’tan korkarım’ diye cevap veren kimse, sağ elinin infâk ettiğini, sol eli bilmeyecek kadar gizli sadaka veren (hayır ve hasenâta bulunan) kimse ve yalnız başınayken Allah’ı andığı zaman gözleri dolan kimse.”⁽⁵⁷⁾

12. Kamil bir imana sahip olabilmek için, her ne hayır olursa olsun, kişi kendisi için istediğini mü’min kardeşi için de istemelidir. Bu amel Müslümanlar arasındaki gönül ve kardeşlik bağlarını güçlendirir.

Enes *radıyallahu anh*’dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Sizden biriniz kendisi için istediği şeyi din kardeşi için de istemedikçe (kâmil manada) iman etmiş olmaz.”⁽⁵⁸⁾

---

(57) *Sahîh-i Buhârî*, 660.

(58) *Sahîh-i Buhârî*, 13; *Sahîh-i Müslim*, 45.

Ebu Hureyre *radiyallahu anh* şöyle anlatıyor: Bir adam Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e geldi. Allah Rasûlü (misafire bir şeyler ikram etmek üzere) hanımlarına haber gönderdi. Onlar, “Yanımızda sudan başka bir şey yok” dediler.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de ashâbına dönerek, “*Bu gece bu şahsı kim misafir etmek ister?*” diye sordu.

Ensardan biri,⁽⁵⁹⁾ “Ben misafir ederim yâ Rasûlallah!” diyerek yoksulu alıp evine götürdü. Eve varınca karısına, “Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in misafirini ağırla” dedi. Hanımı, “Yanımızda çocuklarına yetecek kadarından fazlası yok” deyince, kocası “Yemeğini hazırla ve lambayı yak, çocuklarını akşam yemeği yemek istedikleri takdirde uyut.” dedi.

Kadın yemeğini hazırladı, lambayı yaktı, çocuklarını uyuttu. Daha sonra kalkıp lambayı düzeltir gibi yaparken lambayı söndürdü. Her ikisi de adama yemek yedikleri izlenimini verdiler. Karı-koca yemek yemeden geceyi geçirdiler.

---

(59) Müslim'in rivayetinde bu sahabînin Ebû Talha el-Ensârî olduğu rivayet edilmektedir.

Sabahleyin o sahabe Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanına gitti. Onu gören Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bu akşam (karı-koca) her ikinizin misafirinize yaptığınıza Allah güldü (veya taaccub etti)!”

Bunun üzerine Yüce Allah, ***“Kendileri fakirlik içinde bulunsalar dahi onları öz nefislerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar, umduklarını bulanların ta kendileridir.”*** (Haşr, 9) buyruğunu indirdi.”⁽⁶⁰⁾

---

(60) *Sahîh-i Buhârî*, 3898; *Sahîh-i Müslim*, 2054.

İSLAM ŞEFKAT VE MERHAMET DİNİDİR

Yüce Allah, son elçisi Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'i insanlara sıkıntı, zorluk ve meşakkat vermek için değil, âlemlere rahmet ve merhamet tim-sali olarak göndermiştir. Bu hususta Kur'an'da şöyle buyrulur:

“(Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” (Enbiyâ, 107)

Hadis-i şerifte ise Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: **“Ben rahmet peygamberiyim.”**⁽⁶¹⁾

Bu delillerden, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, bütün âlemlere, hem mü'minlere hem de kafirlere, hem Araplara hem de Acemlere,⁽⁶²⁾ hem insanlara hem de cinlere rahmet olarak gönderildiği açıkça anlaşılmaktadır. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* sadece insanlara değil, diğer varlıklara da merhamet etmiş ve merhametli olmayı ümmetine de tavsiye

---

(61) *Sahih-i Müslim*, 6254.

(62) Acem; Arapların kendileri haricindeki yabancılar için kullandığı kelimedir.

etmiştir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bu konudaki bazı öğüt ve tavsiyeleri şunlardır:

“Merhametli olanlara Rahman merhamet eder. Siz yeryüzündekilere merhamet edin ki gökteki de size merhamet etsin.”⁽⁶³⁾

“Merhamet edin ki size de merhamet edilsin. Bağışlayın ki Allah da sizi bağışlasın.”⁽⁶⁴⁾

“İnsanlara merhamet etmeyene Allah da merhamet etmez.”⁽⁶⁵⁾

“Her canlıya yapılan iyilikte sevap vardır.”⁽⁶⁶⁾

Hayatının bütünü bizler için örnek olan Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*, herkese elinden geldiğince yardım etmeye çalışırdı. Özellikle yaşlı insanlara karşı çok merhametliydi.⁽⁶⁷⁾ Bu nedenle her Müslüman kendi yaşam tarzını incelemeli ve onun gibi şefkatli olmaya çalışmalıdır. Şimdi de gelin Pey-

---

(63) *Sünen-i Ebû Davud*, 4941.

(64) *Müsned-i İmam Ahmed*, 2/165, 219; *Edebü'l-Müfred*, 380.

(65) *Sahîh-i Buhârî*, 6828; *Sahîh-i Müslim*, 6172.

(66) *Sahîh-i Buhârî*, 2363; *Sahîh-i Müslim*, 7/44.

(67) **“Andolsun, Allah Rasûlü’nde sizin için; Allah’a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah’ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır.”** (Ahzâb, 21).

gamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in insanlara gösterdiği şefkat ve merhametle ilgili davranış örneklerine göz atalım:

1. Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Müslümanlara merhameti.

Rivayet edildiğine göre, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Kur'an-ı Kerim'den İbrahim *aleyhisselam* hakkındaki şu ayeti okudu: **“Rabbim! Çünkü o putlar insanlardan birçoğunu saptırdılar. Artık kim bana uyarsa, o bendendir. Kim de bana karşı gelirse, şüphesiz Sen çok bağışlayan, çok merhamet edensin.”** (İbrahim, 36)

Ardından İsa *aleyhisselam*'ın Kur'an'daki şu sözlerini söyledi: **“Eğer onlara azap edersen, şüphe yok ki onlar Senin kullarıdır. Eğer onları bağışlarsan, yine şüphe yok ki Sen mutlak güç sahibisin, hüküm ve hikmet sahibisin!”** (Mâide, 118)

Daha sonra Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ellerini kaldırıp **“Allah'ım, ümmetimi koru, ümmetime merhemet et!”** diye dua ederek ağladı.

Bunun üzerine Yüce Allah, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in neden ağladığını bilse de sırf Peygam-

berinin dilinden duyulsun diye Cebrail *aleyhisselam*'a, "Git Muhammed'e ve niçin ağladığını sor." buyurdu. Cebrail *aleyhisselam* da ona geldi ve niçin ağladığını sordu. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* ümmeti için kaygılandığını ve onların azaba düşeceği endişesinden dolayı ağladığını söyledi. Zaten Yüce Allah onun ne için ağladığını çok iyi bilmekteydi. Cebrail *aleyhisselam* aldığı cevabı Yüce Allah'a iletince, Cenab-ı Hak ona şöyle buyurdu:

"Cebrail! Muhammed'e git ve ona, 'Allah ümmetin hakkında seni razı edecek, seni asla üzmeyecek. Sen razı olacaksın' de."⁽⁶⁸⁾

Enes b. Mâlik *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre, Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*, kıyamet gününde gelip, Rabbine secde edip hamdedeceğini (direkt olarak şefâat etmeyeceğini), sonra Allah'ın, kendisine, "(Ey Muhammed!) Başını kaldır! Söyle, sözün dinlensin; iste ki istediğin verilsin. Şefâat dile! Sana şefâat hakkı verilsin." buyuracağını söyledi. (Ardından şöyle dedi:) "Bunun üzerine ben, 'Ya Rab! Ümmetim, ümmetim!' diye şefaata dilerim. Bana, 'Git,

---

(68) *Sahîh-i Müslim*, 202.

kalbinde hardal tanesi kadar iman bulunan kimseleri oradan çıkar!’ denilir. Ben de gidip bunu yaparım.”⁽⁶⁹⁾

Bu tür hadisler, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in mü’minlere karşı çok şefkatli ve merhametli olduğunu haber vermektedir. Dikkat edin! Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* sadece aynı şehri paylaştığı ashâbı için değil, kendinden sonra gelecek ümmeti için de kaygı taşırdı.

Bütün peygamberler *aleyhimüsselam* gibi Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* de tüm insanların iman etmesi ve Müslüman olan herkesin cennete girmesi için elinden geldiğince çaba gösterirdi. Bu hususta Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“Andolsun, size kendi içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki sizin sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, mü’minlere karşı da çok şefkatli ve merhametlidir.” (Tevbe, 128)

Konuyla ilgili olarak Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, “Benimle ümmetimin misâli, ancak ve ancak ateş yakan bir adamın misâli gibidir. Ki hayvanlar ve pervaneler onun içine düşmeye başlarlar. Ben

---

(69) *Sahih-i Buhârî*, 7510; *Sahih-i Müslim*, 193.

sizin eteklerinizden tutuyorum, siz ise onun içine atılıyorsunuz.”⁽⁷⁰⁾ buyurmuştur.

2) Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ebeveynlere (anne-babaya) merhameti

İslam, anne-baba kafir olsa bile onların hakkını çok önemser ve insana, anne-babasına iyi davranmasını emreder. Kur'an-ı Kerim'de bu konuda şöyle buyrulmaktadır:

“Rabbin yalnız kendisine kulluk etmenizi ve ana-babaya iyilik yapmanızı kesin olarak emretti. Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlılık çağına erişirlerse sakın onlara ‘Öf!’ bile deme, onları azarlama, onlara gönül alıcı tatlı ve güzel söz söyle! En içten tevâzu ve merhamet duygularıyla onlara kol kanat ger ve haklarında, ‘Rabbim! Nasıl onlar beni küçüklüğümde şefkat ve sevgiyle terbiye edip yetiştirdilerse Sen de onlara öyle merhamet eyle’ diye dua et!” (İsrâ, 23-24)

Abdullah b. Mes'ûd *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre, o şöyle demiştir: “Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e, ‘Amellerin hangisi Allah'a en sevimidir?’

---

(70) *Sahîh-i Buhârî*, 3426; *Sahîh-i Müslim*, 2284.

diye sordum. ‘*Vaktinde kılınan namazdır.*’ buyurdu. ‘Sonra hangisidir?’ dedim, ‘*Ana babaya iyilik etmektedir.*’ cevabını verdi...”⁽⁷¹⁾

Bir hadis-i şerifte ise Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, bir gün ashabına “*Büyük günahların en ağırını size haber vereyim mi?*” diye üç defa sordu. Ashâb, “Evet! Yâ Rasûlallah” dedik. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, “*Allah’a şirk koşmak, ana-babaya itaatsizlik etmek*” buyurduktan sonra, yaslandığı yerden doğrulup oturdu ve “*İyi dinleyin, bir de yalan söylemek ve yalancı şahitlik yapmak*” buyurdu.⁽⁷²⁾

Dikkat edin! Ayet-i kerîme ve hadis-i şeriflerde, itaatten sonra anne-babaya iyilik yapılmasını emrediliyor. Bu, anne-baba hakkının ne kadar önemli olduğunun ve bu hakkı çiğnemenin ne kadar büyük bir günah olduğunun göstergesidir.

Anne-babaya merhamet edilmesiyle ilgili başka bir hadis-i şerifte de şöyle haber verilmiştir: Bir kişi Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*’e gelip “Ey Allah’ın Rasûlü! Anne babamı ağlar bir şekilde bırakıp biat etmek (ve cihad etmek) üzere sana geldim.” deyince,

(71) *Sahîh-i Buhârî*, 5970; *Sahîh-i Müslim*, 139.

(72) *Sahîh-i Buhârî*, 6521; *Sahîh-i Müslim*, 87.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, “Geri dön ve onları ağlattığın gibi güldür.” buyurdu.

Başka bir rivayette ise bir kişi Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*’e gelip “Ben cihad etmek istiyorum” dedi. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, “Annen baban sağ mıdır?” diye sorunca, adam “Evet, sağdır” cevabını verdi. Bunun üzerine Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*, “O ikisi için gayret göster!”⁽⁷³⁾ buyurdu.

3) Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*’in kadınlara merhameti

İslâmiyet’ten haberi olmayanlar bu dinin kadın haklarını ayaklar altına aldığını ve onlara baskı yaptığını iddia etmektedirler. Bu insanlar İslam dinini araştırırsalar, İslâm’ın her Müslümana, en çok da annesine sahip çıkmasını ve ona iyi davranmasını emrettiğini görürler. İslam, hanımının haklarını hakkıyla yerine getiren Müslümanın, en hayırlı Müslüman olduğunu bildirmiştir.

Ayrıca hadislerde, kız çocukları yüzünden bir sıkıntıya uğrayan ve buna sabrederek onlara iyi bakan kimselerin cennete gireceği, üstelik bu kız çocukla-

---

(73) *Sahîh-i Buhârî*, 3004; *Sahîh-i Müslim*, 4623.

rının onları cehennem ateşinden koruyan bir siper olacağı da haber verilmiştir.

Yine dul ve evlenmemiş kadınlara yardım eden kimse, Allah yolunda cihad etmiş gibi sevap kazanır. Böyle fedakâr bir mü'min geceleri durmadan namaz kılmış, gündüzleri ara vermeden oruç tutmuş sayılır.

Ayrıca Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, kim mesûliyeti altındaki kız veya erkek yetim çocuğuna iyi davranırsa, ona, kendisiyle birlikte olma müjdesini vermiştir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, gayrimüslim köle ve cariyelere bile şefkat ve merhametle yaklaşmış, onlara değer vermiştir.

Bu konuyla ilgili hadislerden bazıları şunlardır:

* Ebu Hureyre *radiyallahu anh* şöyle dedi: Bir adam Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelerek "Kendisine en iyi davranmam gereken kimdir?" diye sordu. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, "Annen!" buyurdu. Adam, "Ondan sonra kimdir?" diye sordu. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, yine "Annen!" buyurdu. Adam tekrar, "Ondan sonra kim gelir?" diye sordu. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yine

“Annen!”⁽⁷⁴⁾ buyurdu. Adam tekrar, “Sonra kim gelir?” diye sordu. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bu sefer “*Baban!*” cevabını verdi.⁽⁷⁵⁾

---

(74) Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kendisine en iyi davranılması gereken kişinin anne olduğunu söylemiş, üstelik onun bu iyi muameleyi, babaya nispetle üç misli daha fazla hak ettiğini vurgulamıştır. Zira anne, çocuğu yetiştirip terbiye etme konusunda babadan hiç de geri kalmamaktadır. İşte bu ve benzeri sebepler, evlâdın saygı, iyilik ve ikrâmına annenin daha fazla lâyük olduğunu göstermektedir. Bu anlamda Kur’an’da şöyle buyrulur:

“Biz, insana anne-babasına iyi davranmayı emrettik. Annesi onu ne zahmetle karnında taşıdı ve ne zahmetle doğurdu! Onun (anne karnında) taşınması ve süttten kesilme süresi (toplam olarak) otuz aydır...” (Ahkaf, 15)

Ayete ve hadis-i şerife dikkatlice baktığımızda aralarında birçok yönden güçlü bir bağ kurulduğunu görebiliriz. Nitekim hadis-i şerifte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, anneye iyiliği üç defa tekrar etmekte, ayette de annenin çocuğu için çektiği üç aşamalı acılar özellikle vurgulanmaktadır:

İşte anne, babaya nispetle çocuğu karnında taşıma, dünyaya getirme ve emzirme gibi üç farklı ve sıkıntılı işi üstlenmiş durumdadır. Bu deliller, kişiyi geçmiş hakkında derin düşünmeye ve annesi hususunda endişelenmeye teşvik eder.

(75) *Sahîh-i Buhârî*, 5971; *Sahîh-i Müslim*, 2548.

* “Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en hayırlı olanınızdır. Ben de aileme karşı en hayırlı olanınızım.”⁽⁷⁶⁾

* “Kimin üç kız çocuğu olur da onları kucaklar, merhamet edip bağrına basarsa (bir rivayette: ve onu evlendirirse), onun için elbette cennet vacip olur.” buyurdu. Ashabtan birisi, “Ya Rasûlallah! Şayet bunlar iki tane olsa?” dediğinde ise, “İki tane de olsa (aynı sevabı alır).” cevabını verdi. Orada bulunan bazı kimseler Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in bu tavrından dolayı, “Şayet, ‘bir tane olsa’ denilseydi, ona da öyle cevap verirdi” şeklinde düşünmeye başladılar.⁽⁷⁷⁾

* “Kocasız kadınlara ve fakirlere yardım eden kimse, Allah yolunda cihad eden veya gündüzleri (nafile) oruç tutup, gecelerini (nafile) ibadetle geçiren kimse gibidir.”⁽⁷⁸⁾

4) Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*’in çocuklara şefkati

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* çocukları sevmeye teşvik ettiği gibi, çocukları sevmemeyi kalp

(76) *Sünen-i Tirmizî*, 2/323; *Silsiletü’l Ehâdisi’s-Sahîha*, 285.

(77) *Müsned-i İmam Ahmed*, 3/303; *Edebü’l-Müfred*, 78.

(78) *Sahîh-i Buhârî*, 5353; *Sahîh-i Müslim*, 7659.

katılığının ve merhametsizliğin bir alâmeti, Yüce Allah'ın rahmetinden mahrum kalmanın bir sebebi olarak ifade etmiştir. Rivayet edildiğine göre bir gün Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* torunu Hasan'ı öpmüştü. O sırada Akra b. Hâbis de oradaydı. Akra, “Benim on çocuğum var fakat onlardan hiçbirini öpmüş değilim.” dedi.

Bunun üzerine Allah Rasûlü şöyle buyurdu: “*Allah senin gönlünden merhameti ve şefkati çekip çıkarmışsa ben ne yapabilirim ki?*”⁽⁷⁹⁾

Ebû Hüreyre *radiyallahu anh* şöyle anlatıyor: “Bir gün Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Hasan ve Hüseyin *radiyallahu anhuma* ile birlikte yanımıza çıktı. Biri bir omzunda, diğeri de öbür omzunda idi. Sırayla önce birini, sonra diğeri öperek yanımıza kadar geldiler. Bir kişi, ‘Yâ Rasûlallâh! Siz onları çok seviyorsunuz!’ dedi. Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*, ‘*Kim onları severse beni sevmiş olur, kim de onlara buğzederse bana buğzetmiş olur!*’ buyurdu.”⁽⁸⁰⁾

---

(79) *Sahîh-i Buhârî*, 6013; *Sahîh-i Müslim*, 6170.

(80) *Müsned-i İmam Ahmed*, 2/440; *Silsiletü'l-Ehâdisi's-Sahîha*, 2895.

Abdullah b. Selam'ın oğlu Yusuf anlatıyor: “Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*, önce bana Yusuf ismini verdi. Sonra kucağına oturttu ve başımı okşadı.”⁽⁸¹⁾

Rivayet edildiğine göre Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*, bir defasında işaret ve orta parmağını bir araya getirerek “*Ben ve yetime kol kanat geren kimse, cennette böyle yan yana olacağız.*” buyurmuştur.⁽⁸²⁾

O halde çocukları öpmek, kucaklamak, dizinin üstüne oturtup başını okşamak, özellikle yetimlerle ilgilenmek ve onlara iyi davranmak, insanlar arasında kin ve nefretin oluşmasına engel olmakla beraber insandaki şefkat ve merhamet duygusunu da geliştirir.

5) Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'in gayrimüslimlere şefkati

Alemlere rahmet olarak gönderilen örnek şahsiyet Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, zulmetmelerine rağmen gayrimüslimlere şefkat ve merhametle muamele etmesine dair Taif yolculuğunu örnek vermek mümkündür:

---

(81) *Müsned-i İmam Ahmed*, 4/35; *Edebü'l-Müfred*, 367.

(82) *Sahih-i Buhârî*, 5304.

Tarihçilerin anlattığına göre, Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in peygamberliğinin onuncu yılında, Mekkeli Kureyşlilerin Haşimoğulları ailesine yönelik boykotu kaldırmasından yaklaşık dokuz ay sonra, önce Ebu Talib, ardından Hatice *radiyallahu anha*, vefat etmiştir. Kendisine en büyük desteği veren bu iki kişinin ölümü Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'i son derece üzmüştür.

Hatice *radiyallahu anha*, kendisine inanan ilk kişiye, Ebu Talib de Mekke'de kavmine karşı onu her konuda korumuştur.

Hatice *radiyallahu anha* ile Ebu Talib'in ölümünü fırsat bilen müşrikler Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e yönelik baskılarını artırdılar ve fiilî saldırılarda bulunmaya başladılar. Bu sebeple Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Sakiflileri İslâm'a davet edip himayeelerine sığınmak amacıyla Tâif'e gitti. Ancak Taifliler onun davetini reddetmekle kalmayıp onu ve Zeyd'i taş yağmuruna tutarak ve yaralayarak şehrin dışına çıkardılar.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile Zeyd b. Hârise *radiyallahu anha* bu âdice saldırıdan ancak kendilerini

bir bağa atmakla kurtulabildiler.⁽⁸³⁾ Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle anlatmıştır: “O vakit başımı kaldırıp baktığımda, bir bulutun beni gölgelediğini gördüm. Dikkatlice bakınca, bulutun içinde Cebrâil *aleyhisselâm*’ı farkettim. Cebrâil bana seslenerek ‘Allah Teâlâ kavminin sana ne söylediğini ve seni himâye etmeyi nasıl reddettiğini duymuştur. Onlara dilediğini yapması için de sana Dağlar Meleği’ni göndermiştir.’ dedi.

Bunun üzerine Dağlar Meleği bana seslenerek selâm verdi. Sonra da ‘Ey Muhammed! Kavminin sana ne dediğini Yüce Allah işitti. Ben Dağlar Meleği’yim. Ne emredersen yapmam için Allah Teâlâ beni sana gönderdi. Ne yapmamı istiyorsun? Eğer dilersen şu iki dağı onların başına geçireyim’ dedi.

O zaman ‘Hayır, ben Yüce Allah’ın, onların soylarından, sadece Allah’a ibadet edecek ve O’na hiçbir şeyi ortak koşmayacak kimseler çıkarmasını dilerim’ dedim.”⁽⁸⁴⁾

---

(83) İbn Kesîr, *el-Bidâye ve’n-Nihâye*, 4/340; Mübarek-Furi, *Rahiku’l-Mahtum*, 113.

(84) *Sahîh-i Buhârî*, 3231; *Sahîh-i Müslim*, 1795.

Nitekim gayrimüslimlere adaletli davranmak hususunda Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: **“Eğer Allah'a ortak koşanlardan biri senden sığınma talebinde bulunursa, Allah'ın kelâmını işitebilmesi için ona sığınma hakkı tanı. Sonra da onu güven içinde olacağı yere ulaştır. Bu, onların bilmeyen bir kavim olmaları sebebiyledir.”** (Tevbe, 6)

“Allah, sizi, din konusunda sizinle savaşmamış, sizi yurtlarınızdan da çıkarmamış kimselere iyilik etmekten, onlara âdil davranmaktan men etmez. Şüphesiz Allah, âdil davrananları sever.” (Mümtehine, 8)

Öte yandan Müslümanlarla din uğrunda savaşan ve onları yurtlarından çıkaran kafirlere karşı aynı tutumun sergilenmeyeceği de bu ayetten anlaşılmaktadır. Bu hususta Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: **“Sizinle savaşanlarla Allah yolunda siz de savaşın. Fakat Allah'ın koyduğu kuralları çiğneyerek haddi aşmayın. Çünkü Allah, haddi aşanları sevmez.”** (Bakara, 190)

Ayette “haddi aşmayın” denildiğinde, şeriatın belirlediği hükümler hususundaki tüm hadler kastedilmektedir. Şöyle ki: Bütün halkı; kadın, çocuk

ve yaşlı demeden herkesi öldürmek, öldürülenlerin vücutlarını keserek zarar vermek, dil, din, ırk ve mezhep ayrımı yapmadan esirlere işkence yapmak, hatta hayvanları öldürmek, ağaçları kesmek, ibadet yerlerini tahrip etmek veya hedef almak, evleri tamamen yıkmak, tahrip etmek, yakmak vb. her tür eylem yasaktır. Bu da İslâm'ın nasıl bir hak, adâlet, şefkat ve merhamet dini olduğunu sergilemesi bakımından kâfi bir misaldir.

Ebû Bekir *radıyallahu anh*, bir defâsında sefere çıkmaya hazırlanan ordusuna şöyle hitâb etmiştir:

“Hâinlik yapmayın, ganimet malına ihanet etmeyin, zulmetmeyin, kulak ve burun gibi âzâları keserek işkence etmeyin, çocukları, yaşlıları ve kadınları öldürmeyin! Hurma ağaçlarını kökünden kesmeyin ve yakmayın, meyveli ağaçları kesmeyin; koyun, sığır ve develeri (yiyeceğiniz hâriç) kesmeyin! Manastırlara kapanıp kendilerini ibadete vermiş kimselerle karşılaşacaksınız, onları ibadetleriyle baş başa bırakın...”⁽⁸⁵⁾

---

(85) Taberî, *Târihu'r-Rusül ve'l-Mülûk*, 3/227.

PEYGAMBER SALLALLAHU ALEYHI VE SELLEM'İN GAYRİMÜSLİMLERLE İLİŞKİSİ

Genel olarak iyilik yapmak ve lutufta bulunmak, bir işi en güzel şekilde yapmak, Allah'a ihlâsla kulluk etmek anlamlarında kullanılan bir terimdir. Bir iyilik medeniyeti olan İslam, hayrı da şerri de işleyebilecek kabiliyette yaratılmış olan insanoğlunu daima iyiliğe ve hayra teşvik etmiştir.

Nitekim bu hususta Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyrulmaktadır: ***“İyilik edin. Şüphesiz Allah, iyilik edenleri sever”*** (Bakara, 195)

Bir Müslümanın başkalarına zarar vermeme- si, herkese iyilik yapması ve lutufta bulunması en önemli ahlâkî görevlerindendir. Bu bağlamda gayrimüslimlere de iyilik yapılabilir. Fakat Müslümanlara din uğrunda düşmanlık etmeyen gayrimüslimlere iyilik yapmak ve onlara adil davranmak yasak değildir. Bu hususta Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

“Allah, sizi, din konusunda sizinle savaşmamış, sizi yurtlarınızdan da çıkarmamış kimselere

iyilik etmekten, onlara âdil davranmaktan men etmez. Şüphesiz Allah, âdil davrananları sever.”
(Mümtehine, 8)

“Allah’a ibadet edin ve O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin. Şüphesiz Allah, kibirlenen ve övünen kimseleri sevmez.” (Nisâ, 36)

Ayette bu kimselere iyilik yapmak emredilmiş ama onların Müslüman olmaları şartı aranmamıştır. Şöyle ki: Anne-baba, akraba, yetimler, yoksullar, yakın veya uzak komşular, yolcu ve elinizin altındakiler gayrimüslim dahi olsalar, onlara karşı gelmek, onlarla sert konuşmak ve onlara hakaret edip kötü sözler söylemek asla caiz değildir.

Ayrıca Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hadislerinde Müslümanları iyilik yapmaya teşvik etmiştir. Onun iyilik yapmaya teşvik eden hadislerinin bazıları şunlardır:

“Allah’a ve ahiret gününe iman eden bir kimse komşusuna ihsan etsin (iyilik yapsın). Allah’a ve ahiret gününe iman eden, misafirine ikram etsin. Allah’a

ve ahiret gününe iman eden ya hayır söylesin ya da sussun.⁽⁸⁶⁾

“Kendisine yumuşaklık verilen kimseye dünya ve ahiret iyilikleri verilmiştir. İyilik, sıla-i rahim ve güzel komşuluk, dünyanın mamur olmasına ve ömrün uzamasına sebeptir.”⁽⁸⁷⁾

“Allah Teâlâ'nın katında derece ve sevap olarak arkadaşın en hayırlısı, arkadaşına en çok faydası dokunandır. Yine Allah Teâlâ'ya göre komşuların hayırlısı, komşusuna en çok faydası dokunandır.”⁽⁸⁸⁾

Gayrimüslim dahi olsa akrabaya ve komşuya iyilik yapmak ve güzel davranmak, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ifadesiyle, ahlâk sahibi bir mü'min olmanın gereğidir. İnsanlara iyilik yapmak ve faydalı olmak hem insanlık açısından faziletli ve örnek bir davranıştır hem de Yüce Allah'ın nezdinde insanı yücelten ve değerli kılan üstün bir haslettir.

Yine bir hadis-i şerifte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: *“Cebrail bana komşu hak-*

---

(86) *Sahîh-i Buhârî*, 6018; *Sahîh-i Müslim*, 176.

(87) *Müsned-i İmam Ahmed* 6/159; *Silsiletü'l-Ehâdîsi's-Sahîha*, 519.

(88) *Sünen-i Tirmizî*, 1/353; *Edebü'l-Müfred*, 115.

kında o kadar çok tavsiyede bulundu ki Allah komşuyu komşuya mirasçı kılacak zannettim."⁽⁸⁹⁾

Cebrail *aleyhisselam*'ın, bu tavsiyeyi zaman zaman Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e hatırlatması, komşu hakkının ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Amr *radiyallahu anh*'ın hanesinde bir koyun kesilmiştir. Abdullah b. Amr *radiyallahu anh*, eve gelince aile efradına ve hizmetçisine üst üste üç defa "Yahudi komşumuza hediye ettiniz mi?" diye sorar. Orada bulunan bir adam, Abdullah b. Amr'ın bu yaklaşımını yadırgayarak ona, "Yahudi'ye mi hediye vereceksin? Allah seni ıslah etsin." der.

Bunun üzerine Abdullah b. Amr *radiyallahu anh*, "Çünkü Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* durmadan komşuyu bize tavsiye ediyordu. Hatta komşuyu bize varis kılacağından korktuk."⁽⁹⁰⁾ dedi.

Görüldüğü gibi sahabenin büyüklerinden Abdullah b. Amr ile (diğer bir rivayette) Abdullah b. Ömer gayrimüslim dahi olsa komşuya karşı nasıl

---

(89) *Sahîh-i Buhârî*, 6014; *Sahîh-i Müslim*, 6854.

(90) *Sünen-i Tirmizî*, 1943; *Edebü'l-Müfred*, 105-128.

davranılması gerektiğini bizzat uygulamalarıyla göstermişlerdir.

Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'dan nakledildiğine göre, bir adam Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e “Ey Allah'ın Rasûlü! Falan kadının nafile olarak çok namaz kıldığından, çok sadaka verdiğiinden, çok oruç tuttuğundan, ancak diliyle komşusuna eziyet ettiğinden söz ediliyor (ne buyurursunuz?)” dedi. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, “*Onda hayır yoktur; o, cehennemliktir*” buyurdu.

Adam tekrar dedi ki: “Ey Allah'ın Rasûlü! Falanca kadın da az nafile oruç tutması, az sadaka vermesi, az nafile namaz kılması ve kurutulmuş yoğurttan bir parça da sadaka vermesiyle bilinir. Fakat o kadın diliyle komşularına eziyet etmez!” dedi. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurdu: “*O kadın, cennet ehliindedir!*”⁽⁹¹⁾

Bu hadisten anlaşılacağı üzere, bir mü'minin bilerek komşusuna eziyet etmesi ve kötülük yapması düşünülemez. Ayrıca bu hadiste Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, komşusuna eziyet eden kimsenin

---

(91) *Sahîh b. Hibbân*, 2054; *Edebü'l-Müfred*, 119.

cehenneme gideceğini belirterek bir başka açıdan güzel komşuluğun önemine dikkat çekmiştir. İnsanı cehenneme götüren ameller büyük günahdır. O halde bile bile komşuya eziyet etmek ve rahatsızlık vermek elbette ki büyük günahlardandır. Dolayısıyla komşuyla iyi geçinmek ve ona eziyet vermemek bir Müslümanın cennete girmesine vesile olur.⁽⁹²⁾

Özellikle belirtmeliyiz ki dinin adını lekelemek isteyen bazı radikal grup ve fırkalar, Müslümanların refah içinde özgürce yaşadıkları ülkelerde değişik gerekçelerle ve şer'î delilleri yanlış yorumlayarak, gayrimüslimlerin mallarını ve kanlarını kendileri için helal sayarlar.

Hatta bu hususta bazıları daha da ileri giderek onları öldürmekten geri durmazlar. Zira haksız yere akıtılan kan ve alınan mal gayrimüslimin de olsa

---

(92) Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: *"Bana şu altı şey hakkında söz verin, ben de sizin cennete gireceğinize kefil olayım: Konuştuğunuz zaman doğru konuşun! Vaatte bulunduğunuz zaman yerine getirin! Emânet husûsunda güvenilir olun! İffetinizi muhâfaza edin! Gözlerinizi haramdan koruyun ve ellerinizi haramdan uzak tutun!"* (Müsned-i İmam Ahmed, 5/323; Silsiletü'l-Ehâdisi's-Sahîha, 1470).

haramdır. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, bu suçu işleyen kimsenin cehennemde olacağını bildirip şöyle buyurmuştur:

“*Kim bir muâhedi*⁽⁹³⁾ (anlaşmalıyı) *haksız yere öldürürse, o, cennetin kokusunu dahi alamaz. Hâlbuki onun kokusu kırk yıllık mesafeden hissedilir.*”⁽⁹⁴⁾

---

(93) Muâhed, antlaşma mucibince dâru'l-İslâm'da yaşamasına müsaade edilen gayri müslimdir.

(94) *Sahîh-i Buhârî*, 3166.

İSLAM KARDEŞLİĞİNE ZARAR VEREN HASLETLER

Peygamberlerin baba bir, ana ayrı kardeş olduklarını daha önce bahsetmiştik. Böylece, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* tüm peygamberlerin bir tek Allah'a kulluk ettiklerini ve dinlerinin kendilerini kardeş kıldığını açıklamak istemiştir.

Nasıl aynı babadan ama farklı annelerden olan çocuklar kardeş kabul ediliyorsa, aynı şekilde zamanları farklı da olsa yalnızca tek bir Allah'a iman etmeleri de peygamberleri birbirine kardeş kılmaktadır. Öyleyse batıl din mensuplarıyla mü'minler kardeş olamaz. Şâni Yüce Allah bu hususta şöyle buyurmaktadır:

“Mü'minler ancak kardeştirler.” (Hucurât, 10)

İman, tüm inananları birbirine kardeş yapan en önemli bağıdır. Bu bakımdan iman kardeşliği, nesep kardeşliğinden daha sağlamdır. İman kardeşliği, aynı zamanda, aynı Allah'a, aynı kitaba ve aynı dine inanmaktan gelen inanç birliği ve yakınlığıdır. Kafirleri dost edinmek ise, iman ve akidenin en sağlam

bağı olan “el-Velâ ve'l-Berâ/ Dostluk-Düşmanlık”⁽⁹⁵⁾ ilkesine aykırıdır. O halde mü'min kişi Allah'ın düşmanlarını dost edinmemelidir. Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de küffarla dostluğu kesin olarak yasaklamıştır: **“Ey iman edenler! Mü'minleri bırakıp da kâfirleri dost edinmeyin...”** (Nisâ, 144)

Bu ayette Yüce Allah'ın direkt “kafirleri dost edinmeyin” demeyip **“Mü'minleri bırakıp da kâfirleri dost edinmeyin”** demesi, kafirleri dost edinmenin mü'minleri bırakmak anlamına geldiğine de işaret etmektedir. Başka bir ayette de şöyle buyrulmaktadır: **“Ey iman edenler! Benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanları dost edinmeyin...”** (Mümtehine, 1)

Bu ayette Allah'a ve mü'minlere düşmanca davranan kişilerle dostluk kurulamayacağı vurgulanmıştır. Öte yandan Yüce Allah herkesin dost olamayacağını ve herkesin sevilemeyeceğini de öğreterek mü'minleri başka bir yönden de dikkatli olmaya yöneltmektedir. Yüce Allah, fitrata, sevme duygusunu koyduğu gibi nefret etme duygusunu da koymuştur.

---

(95) Velâ, Allah için sevmek; berâ ise Allah için buğzetmek anlamına gelir.

Gerçek dostluk ve kardeşlik, Allah rızası için kurulan iman kardeşliği ve iman dostluğudur. Zira Allah rızası için kurulan dostluklar ve kardeşlikler, kalpleri birleştirir ve ruhu besler.

İşte İslam kardeşliğinin temel ilkelerinin birincisi budur; Allah rızası için kurulan kardeşliktir. Bu temel üzerine inşa edilmeyen kardeşlik sonuçta boşa gidecek ve dünyadayken birbirine dost olan bu kimseler, kıyamet günü birbirine düşman olacaklardır. Zira Yüce Allah bu hususta **“O gün, Allah’ın emirlerine karşı gelmekten sakınanların dışında, bütün dostlar birbirlerine düşman olacaklardır.”** (Zuhruf, 67) buyurmaktadır.

İslam kardeşliğini üzerine inşa edeceğimiz ikinci temel ise, Yüce Allah’ın âlemlere rahmet olarak gönderdiği son Peygamber Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*’in yoludur. Mü’min kişi, kıyamet gününde pişman olmamak için, yalnızca Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in yolunda yürüyen mü’minlerle dostluk kurmalıdır.

Bu yoldan ayrılarak başka yollara uyan kimseler, kıyamet gününde, gittikleri yolun doğru yol olmadığını anlayarak şöyle diyeceklerdir:

“O gün zalim kimse, (çaresizlik içinde) ellerini ısırtıp şöyle diyecektir: Ne olurdu ben de Peygamber’le beraber aynı yolu tutsaydım! Yazıklar olsun bana, keşke falanı dost edinmeseydim!” (Furkân, 27-28)

Dünya hayatında iman yerine küfrü, itaat yerine asiliği tercih ederek ve Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in davetinden sırt çevirerek en büyük zulmü işlemiş kimseler âhiret gününde çok pişman olacaklar. Öyleyse akıl sahibi bir kimse, dünyada kimleri dost edindiğine, kimlerle birlikte bulunduğu ve kimlerin izinden yürüdüğüne çok dikkat etmelidir. Yüce Allah’ın imana ve ihlase muvaffak kıldığı zeki bir kul, nefsinin kötü arzularına hâkim olup âhireti için çalışandır.

Bir mü’minin, Allah’ın ve Rasûlü Muhammed *salallahu aleyhi ve sellem*’in düşmanlarını sevmesi ve onları dost edinmesi mümkün müdür? Tabî ki hayır. Bu asla mümkün değildir.

Bu konuda Kur’ân’da Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“Allah’a ve ahiret gününe iman eden hiçbir topluluğun, babaları, oğulları, kardeşleri yahut kendi soy-sopları olsalar bile, Allah’a ve peygamberine

düşman olan kimseleri sevip dost edindiklerini göremezsin...” (Mücâdele, 22)

O halde Allah'ın imana ve ihlâsa muvaffak kıldığı akıl sahibi bir kul, dünyada sırf Allah rızası için birbirini seven, sözünü tutan, emanete hıyanet etmeyen, güvenilir olan ve Allah'ın kendisine verdiği nimete kanâat eden salih amel sahibi kimselerle dostluk etmelidir.

Öyle bir dost edin ki seni mutlu etsin, sırrını kimseye söylemesin, kusurlarını açığa vurmasın, seni aşağılamasın, sana her zaman güzel öğütler versin ve sırdaşın olsun. Asıl dost, senin başarına sevinebilen ve kötü gün kapını çalınca, kapıya seninle beraber bakan dosttur. Aynı şekilde kendisi için sevdiği şeyi senin için de severdir.

Hakikaten de bu gibi ahlâkî ilkelere bağlı olan gerçek bir dostu bulmak çok zordur. Eğer böyle bir birlik ve kardeşlik inşa etmeye muvaffak olduysanız, kimsenin bu kardeşliğe zarar vermesine -kesinlikle- izin vermeyin.

Bu sebeple kardeşlik ilişkilerine zarar veren faktörlerin neler olduğunu bilmeliyiz ki bunlardan

uzak duralım ve İslam'ın kardeşlik anlayışına ve birliğine zarar gelmesini önleyelim.

⇨ İslam kardeşliğine zarar veren hasletlerin birincisi gayri ahlâkî özelliklerden kabul edilmiş olan hasettir.⁽⁹⁶⁾ İslam'ın bizleri sakındırdığı ve uzak durmamızı emrettiği kötü huylardan biri hasettir. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bu hususta şöyle buyurmuştur:

“Birbirinizden nefret etmeyin, birbirinize haset etmeyin, birbirinize sırt çevirmeyin. Ey Allah'ın kulları, kardeş olun!”⁽⁹⁷⁾

Başka bir rivayette ise, Sahâbeden biri, “Ya Rasûlallah! Bana bir amel söyle ki onu yaptığımda beni Allah da insanlar da sevsin!” dedi. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

---

(96) Haset eden, haset ettiği kimsedeki nimetin sona ermesini isteyen ve bunun için de elinden geldiği kadarıyla bu uğurda çalışıp çabalayan kimsedir. Bu yüzden onun şerrinden kurtulmak, hile ve tuzaklarının boşa çıkması için Allah'a sığınmak gerekir. Nazar eden kimse de haset eden kapsamına girer. Çünkü nazar, ancak hasetçi/kıskanç, kötü tabiatlı ve kötü ruhlu kimselerden sadır olur...” (Sa'dî, Felak Suresi 5. Ayet Tefsiri)

(97) *Sahîh-i Buhârî*, 6076; *Sahîh-i Müslim*, 2558.

“Dünyaya rağbet etme ki Allah seni sevsin, insanların elinde bulunan şeylere göz dikme ki insanlar seni sevsin.”⁽⁹⁸⁾

Demek ki haset, İslâm ahlâk ve âdâbında bulunan kötü ve çirkin huyların başında gelir. Hasedin haram kılınması ve kötü karşılanmasının nedeni, hasetçinin itirazının ve muhalefetinin gerçekte Allah'ın iradesine müdahale anlamına gelmesindedir. Çünkü insana her türlü nimeti, mevki ve makamı, üstünlüğü ve hayrı lütfeden, Allah'tır.

⇒ Bid'at veya günah işlemek, İslam kardeşliğine zarar veren ikinci haslettir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bu hususta şöyle buyurmuştur:

“Allah için iki kişi arkadaş olduğunda, ancak onlardan birinin işlediği bir günah aralarını bozabilir.”⁽⁹⁹⁾

“Birbirini seven iki kulun arasını ancak, onlardan birinin ihdâs ettiği bir amel bozabilir.”⁽¹⁰⁰⁾

Netice olarak diyebiliriz ki İslam kardeşliğinin devam ettirilebilmesi için mü'minler Allah'ın ve

---

(98) *Sünen-i b. Mâce*, 4102; *Silsiletü'l Ehâdisi's-Sahîha*, 944.

(99) *Müsned-i İmam Ahmed*, 2/68; *Silsiletü'l Ehâdisi's-Sahîha*, 637.

(100) *Müsned-i İmam Ahmed*, 5/71.

Rasûlünün emir ve yasaklarına uymalı ve kardeşliğe zarar verecek günahlardan ve kötü davranışlardan sakınmalıdır.

☞ İslam kardeşliğine zarar veren üçüncü haslet, insanlara kaba davranmaktır. İslam'ın ilk döneminde Müslümanların huzurlu ve güvenli bir toplum olmasının nedeni, tam da Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, Allah'ın rahmeti ve yardımıyla onlara rıfkla/yumuşak huylu bir şekilde davranmasıydı. Kur'an-ı Kerim'de bu konuda şöyle buyrulmaktadır:

“Allah'ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık sen onları affet. Onlar için Allah'tan bağışlama dile. İş konusunda onlarla müşavere et. Bir kere de karar verip azmettin mi, artık Allah'a tevekkül et (O'na dayanıp güven). Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever.” (Âl-i-İmrân, 159)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de bu hususta şöyle buyurmuştur: ***“Şüphesiz Allah Teâlâ Refîk'tir, rıfkı (yumuşak huyluluğu) sever.”***⁽¹⁰¹⁾

---

(101) Edebü'l-Müfred, 466.

“Allah edepsiz ve kaba olan kimseyi sevmez.”⁽¹⁰²⁾

“Kime yumuşaklıktan bir nasip verilmişse, ona hayırdan da bir nasip verilmiştir. Kendisine yumuşaklıktan bir nasip verilmeyen kimseye de hayırdan bir hisse verilmemiş demektir. Kıyamet gününde mü’min kulun terazisinde güzel ahlâktan daha ağır bir şey bulunmaz. Yüce Allah çirkin hareketler yapan ve çirkin sözler söyleyen kimseden nefret eder.”⁽¹⁰³⁾

Bunun sonucu olarak yumuşak başlılığın, Allah’ın bir lütfu ve ikramı olduğunu söyleyebiliriz. Bir kimsenin tabiatında yumuşak başlılık yoksa, insanlara iyi davranmak elinden gelmiyorsa, herkese katı, kaba, itici ve kırıcı bir üslupla davranıyorsa, o kimse bütün iyiliklerden ve güzelliklerden mahrum kalmış demektir.

☞ İslam kardeşliğine zarar veren dördüncü haslet, mü’min kardeşinin derdine kayıtsız kalmaktır. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bu hususta şöyle buyurmuştur: *“Mü’minler birbirlerini sevmeye, birbirlerine acımada ve birbirlerini korumada bir vücuda benzerler. Vücutun bir uzvu hasta olduğu zaman, diğer*

---

(102) *Edebü'l-Müfred*, 487.

(103) *Sünen-i Tirmizî*, 1/362; *Edebü'l-Müfred*, 464.

uzuvlar da bu sebeple uykusuzluğa ve ateşli hastalığa tutulurlar.⁽¹⁰⁴⁾

Bu hadis-i şeriften, mü'minlerin birbirlerine kayıtsız kalmalarının ayrılıklara yol açtığı açıkça anlaşılmaktadır.

Bu sebeple, mü'minler birbirlerini sevmeli, birbirlerine merhamet etmeli, acımalı ve birbirlerine şefkat gösterip yardımcı olmalıdırlar.

⇒ İslam kardeşliğini zedeleyen beşinci haslet, gizli gizli konuşmalardır. Bu hususta Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“O kötü fısıltılar iman edenleri üzmemek için ancak şeytandan kaynaklanmaktadır...” (Mücâdele, 10)

“Bir sadaka vermeyi yahut iyilik yapmayı yahut da insanların arasını düzeltmeyi emredenleri hariç, onların aralarındaki gizli konuşmaların çoğunda hiçbir hayır yoktur...” (Nisâ, 114)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de bu hususta şöyle buyurmuştur:

“Üç kişi bir arada bulunduğunuz vakit, başka insanlara karışmıncaya kadar, (içinizden) iki kişi, di-

---

(104) *Sahîh-i Buhârî*, 6011.

ğerini bırakıp fısıldaşmasın. Çünkü bu fısıldaşma, o kişiyi üzer.”⁽¹⁰⁵⁾

Bu hadis-i şeriften çıkarmamız gereken dersler; böyle bir tavrın, orada bulunanlar arasında soğukluğa ve güvensizliğe sebep olmasıdır. Bundan dolayı dinimiz, böyle bir davranışı, İslâm muâşeret kurallarına uygun olmadığını bildirip yasaklamıştır.

☞ İslam kardeşliğine zarar veren altıncı haslet, kalbî hastalıklar arasında yer alan ucubtur. Ucub, kendini başkasından üstün bilmek ve yaptığı iyi işler sebebiyle kendini beğenmektir. Bu üstün görme işi de kibirdir. Yani ucubdan kibir doğar. Yüce Allah'ın sevmediği bu kötü huy hakkında Kur'an'da şöyle buyrulmaktadır:

“...Küçümseyerek surat asıp insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme! Çünkü Allah, hiçbir kibirleneni, övüngeyi sevmez.”
(Lokman, 18)

Konuyla ilgili olarak Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Müslüman kardeşini hor görmesi, kişiye kötülük olarak yeter.”⁽¹⁰⁶⁾

(105) *Sahîh-i Buhârî*, 6288; *Sahîh-i Müslim*, 7/13.

(106) *Sahîh-i Müslim*, 2564.

Ucub ve kibirin ilacının tevâzu olduğunu söylememiz mümkündür. Tevâzu ilacını kullanmayan, ucub ve kibir hastalığından asla kurtulamaz. Bilmeliyiz ki İblis'in ve onun yardımcılarının ahlâkı olan ucub ve kibirden uzaklaşıp Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ahlâkı olan tevâzu ile ahlaklanmadıkça rüsvaylıktan ve zilletten kurtulamayız.

⇒ İslam kardeşliğine zarar veren yedinci haslet ise, bir kimsenin, bir şeyin veya bir durumun gülünç, kusurlu, eksik vb. yönlerini küçümseyerek alay etmektir. Bu konuda da Kur'ân'da Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“Ey iman edenler! Bir topluluk bir diğerini alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da diğer kadınları alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Birbirinizi karalamayın, birbirinizi (kötü) lakaplarla çağırmayın. İmandan sonra fasıklık ne kötü bir namdır! Kim de tövbe etmezse, işte onlar zâlimlerin ta kendileridir.” (Hucurât, 11)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de bu hususta şöyle buyurmuştur: “Müslüman, diğer Müslümanların, elinden ve dilinden güvende olduğu (zarar gör-

mediği) *kimsedir. Mü'min de halkın canları ve malları konusunda kendisinden emin olduğu kimsedir.*"

"Mü'min, başkasıyla hoş geçinen ve kendisiyle hoş geçinilen kişidir. İnsanlarla güzel geçinmeyen ve kendisiyle güzel geçinilmeyen kimsede hayır yoktur. İnsanların en hayırlısı, insanlara iyilik edendir."⁽¹⁰⁷⁾

Bu sebeptendir ki başkasıyla alay etmek, onu üzer ve incitir. Başkasını haksız yere inciten kimse günah işlemiş olur. Bundan dolayı dinimiz, bir kimseyle alay etmenin, onu incitecek söz söylemenin ve kötü ad takmanın büyük günah olduğunu bildirmiş ve bundan sakınılmasını emretmiştir.

☞ İslam kardeşliğine zarar veren sekizinci husus, hata yapan bir Müslümanın ismini alenen söylemektir. Doğrusu, bir Müslümanın, kardeşinin bir günah veya kusurunu görünce onun hatalarını örtmesi gerekir. Ardından güzel bir üslupla, gönül kırmadan, etkili bir konuşma ile, tatlı dil kullanarak onu uyarıp hatasını düzeltmeye çalışması gerekir.

Ancak ümmetine örnek olan, inananlara şefkat ve merhamet gösteren Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*,

---

(107) Hâkim, *Müstedrek*, 1/73; *Silsiletü'l-Ehâdîsî's-Sahîha*, 426.

kimseyi başkalarının yanında kınamamış, rencide etmemiş ve hatasını düzeltmek için kimseyi azarlamamıştır.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* -mesela- cuma namazını terk edenler hakkında şöyle buyurmuştur:

“Birtakım insanlar ya Cuma namazını terk etmeyi bırakırlar ya da Allah onların kalplerini mühürler. Sonra da onlar gâfillerden olurlar.”⁽¹⁰⁸⁾

Dikkat edin! Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, kim olduklarını bildiği halde Cuma namazını terk eden kimselerin isimlerini alenen zikretmemiştir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* başka bir hadiste şöyle buyurmuştur: *“...Eğer bir kimse, sende olduğunu bildiği bir kusurla seni ayıplarsa, sen onda olduğunu bildiğin bir kusurla onu ayıplama. Bırak onu, yaptığının günahı onun, sevabı senin olsun...”*⁽¹⁰⁹⁾

“Her kim dünyada, bir Müslümanın (ayıbını) örterse Allah da kıyamet günü onun (ayıbını) örter.”⁽¹¹⁰⁾

---

(108) *Sahîh-i Müslim*, 865.

(109) *Sünen*, Ebû Davud; *Edebü'l-Müfred*, 1182.

(110) *Sahîh-i Buhârî*, 2442.

İslam dininde kişilerin gizli hallerinin araştırılıp açığa vurulması yasaklanmıştır. Çünkü insanların gizli hallerinin araştırılıp açığa vurulması, insanlar arasında öfke, kin ve düşmanlığa sebep olmaktadır. Böylece de toplumda kötülükler yaygınlaşır ve huzursuzluk artar.

☞ İslam kardeşliğine zarar veren dokuzuncu haslet, Müslümanın özrünü reddetmek ve kusurunu affetmemektir. Oysa Müslümanın bir başkasını bağışlaması, aslında bağışlamayı çok seven Yüce Allah'ın ahlakıyla ahlaklanmanın bir gereğidir. Bu hususta Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: **“Bir hayrı açıklar veya gizlerseniz yahut bir kötülüğü affederseniz (bilin ki), Allah da çok affedicidir, her şeye hakkıyla gücü yetendir.”** (Nisâ, 149)

Bu ayete göre ilâhî yasa bellidir: “Affeden, affedilir.”

Hadis-i şerifte ise Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmaktadır:

“Allah (başkasının kusurunu) *affeden kulunun ancak izzetini artırır.*”⁽¹¹¹⁾

---

(111) *Sahih-i Müslim*, 2588.

Nasıl ki Yüce Allah, merhamet ve iyiliğinin tezahürü olarak kulları günah işlemesine rağmen affediyorsa, kullar da Rablerinin bu yüce ahlakından nasiplenmek için elinden geleni yapmalıdır. Dolayısıyla Yüce Allah'ın kendisini affetmesini isteyen kişinin, öncelikle başkalarının kusur ve hatalarını affedebilmiş olması gerekir.

☞ İslam kardeşliğine zarar veren onuncu haslet, dedikodu yapan kimselere itibar etmektir. Yüce Allah bu konuda bizleri şöyle uyarmaktadır:

“Ey iman edenler! Size bir fasık bir haber getirirse, bilmeyerek bir topluluğa zarar verip de yaptığınıza pişman olmamak için o haberin doğruluğunu araştırın.” (Hucurât, 6)

Hadis-i şerifte Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* bu hususta şöyle buyurmuştur:

“Allah'ın kullarının en kötülere ise fitnecilik için söz taşıyan, birbirini seven kimselerin arasını açan ve masum insanları günaha ve sıkıntıya sokmak isteyen kimselerdir.”⁽¹¹²⁾

---

(112) Ebû Nuaym, *Ahbâru'l-İsfâhan*, 1/231; *Silsiletü'l-Ehâdisi's-Sahîha*, 1646.

Başka bir rivayette Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: (İnsanların arasını bozmak için) “Söz taşıyanlar cennete giremez.”⁽¹¹³⁾⁻⁽¹¹⁴⁾

☞ İslam kardeşliğine zarar veren on birinci haslet, emanet edilen sırrı başkasıyla paylaşmaktır. Bu konuda Ali b. Ebu Talib *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

“Sakin ha, sizler duyduğu her sözü yayan, işittiği her sırrı ifşâ eden biri olmayın! Böyle yaptığımız takdirde, taşımakta zorlanacağınız belaların, üstünüzden uzun süre gitmeyecek ağır fitnelerin sizi beklediğini unutmayın!”⁽¹¹⁵⁾

Sırlar bir tür emanettir ve bu nedenle saklanması gereken bir tür sözleşme veya ahittir. Ayrıca sırları ifşa etmek, ikiyüzlülüğün alametlerindendir; çünkü bu, emanete hıyanet anlamına gelir. Bu sebeple ken-

---

(113) Bu hadislerde geçen “Cennete giremez” sözü, bu davranışları helal sayarsa asla cennete giremez, manasındadır. Bu sebeple her kim Allah Rasûlü’nün haram kıldığını bildiği bir meseleyi helal sayarsa, o kâfir olur. Kâfir olarak ölenlerin yurdu cehennemdir ve ebedî olarak orada kalacaktır.

(114) *Sahîh-i Buhârî*, 6056.

(115) *Edebü’l-Müfred*, 327.

disine bir sır emanet edilen kimse, sahibi izin vermedikçe o sırrı başkasıyla paylaşamaz.

☞ İslam kardeşliğine zarar veren on ikinci haslet, sû-i zan'dır. Bu konuda da Kur'an'da Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: **“Ey iman edenler! Zannın birçoğundan sakının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır...”** (Hucurât, 12)

Hadis-i şerifte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: **“Zandan sakının. Çünkü zan, sözlerin en yalan olanıdır.”**⁽¹¹⁶⁾

Zan, kesin bilgi olmadan, öyle veya böyle tahminde bulunmak ve buna dayanarak hüküm vermektir. İyi tahmine hüsn-ü zan, kötü tahmin ve düşünmeye ise sû-i zan denilmektedir.

Ayet ve hadiste yer alan ve kendisinden uzak durulması istenen, kötü zandır. Zanna dayalı sözün en yalan söz olması, öncelikle söyleyenin onun öyle olduğundan emin olmaması sebebiyledir.

☞ İslam kardeşliğine zarar veren on üçüncü haslet, Müslümanın özel yaşam alanını gözetlemektir. Bu hususta Kur'an'da şöyle buyrulur:

---

(116) *Sahîh-i Buhârî*, 6066; *Sahîh-i Müslim*, 3563.

“Birbirinizin kusurlarını ve mahremiyetlerini araştırmayın...” (Hucurât, 12)

Hadis-i şerifte ise Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Zan’dan sakınınız. Zira zan, sözlerin en yalanıdır. Birbirinizin gizli hal ve kusurunu araştırmayın. Kötülükte yarışmayın, birbirinizi kıskanmayın, birbirinize buğzetmeyin, birbirinize sırt çevirmeyin. Ey Allah’ın kulları, kardeş olun.”⁽¹¹⁷⁾

İnsanların özel hallerinin araştırılmasına, aşırı ve hatta gereksiz merak anlamında “tecessüs” denilmektedir. Her ne kadar hadis metinlerinde, önemi-ne dikkat çekmek için ayrıca “tehassüs” kelimesiyle ifade edilmişse de gizli konuşmaların dinlenmesi, tecessüse dahildir. Dinimizde bunların ikisi de haramdır.

↻ İslam kardeşliğine zarar veren on dördüncü haslet, bencilliktir. Bencil; kelime anlamı itibariyle sadece kendini düşünen, başkalarını ise önemsemeyen insanlara denilmektedir. Bencil insanlar kendi menfaatlerini her şeyden ve herkesten üstün tutan

---

(117) *Sahîh-i Buhârî*, 6066; *Sahîh-i Müslim*, 3563.

kimselerdir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* sadece kendini düşünen kimsenin Allah nezdindeki durumunu şu sözleriyle açıklamıştır:

“Sizden biriniz, kendisi için arzu edip istediği şeyi, din kardeşi için de arzu edip istemedikçe, gerçek manada iman etmiş olmaz.”⁽¹¹⁸⁾

Hadisten anlamamız gereken önemli nokta şudur: Bencillik hasletinin tedavisi, hadiste de belirtildiği üzere, öncelikle sevgiyle başlar. Bu da mü’minler arasındaki kardeşlik duygularının çok ileri seviyede bulunması gerektiğini gösterir.

Hakiki Müslüman, kendisi için temenni ettiği iyilik ve hayrı, din kardeşi için de aynen temenni etmelidir. Bu da hakiki olarak iman edenlerin gösterebileceği bir olgunluktur. Aynı şekilde mü’minin, kendisi için şer gördüğü şeyleri, din kardeşi için de şer görmesi imanının kemâlindedir.

☞ İslam kardeşliğini zedeleyen on beşinci haslet, sevgide aşırıya gitmektir. Kişi, mü’min kardeşini, Allah rızası için sevmelidir. Ayrıca Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* mü’minlerin aralarındaki bağı güçlendiren ve sevgiyi arttıran hususlardan birinin

---

(118) *Sahîh-i Buhârî*, 13.

de, kişinin kardeşini sevdiğinde bunu ona söylemesi olduğunu beyan etmiştir.⁽¹¹⁹⁾

Ama mü'min her hususta dengeli davranmalı, aşırıya gitmemelidir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bununla ilgili olarak şöyle buyurmuştur:

Hristiyanların Meryem oğlu İsa'yı yücelttikleri (ve aşırı derecede övdükleri) gibi siz de beni yüceltmeyiniz (ve övmek de aşırı gitmeyiniz). Ben ancak Allah'ın kuluyum. (Benim için) 'Allah'ın kulu ve rasûlü' deyiniz.⁽¹²⁰⁾

Bu hadis-i şeriften anlamamız gereken en önemli husus şudur: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, Hristiyanların Meryem oğlu İsa'ya yaptıkları gibi yapılmasını, yani kendisini, Allah'ın vasıfları ve O'na ait özel sıfatlarla ya da kendisinin gaybı bildiği veya Allah ile birlikte dua edilip yalvarılacağı gibi meselelerde yüceltilmesini, kendisi hakkında aşırıya gidilmesini yasaklamıştır.

Yine anlamamız gereken bir husus da, her konuda olduğu gibi sevgi ve nefret konusunda da ölçülü davranmaktır. Ali *radiyallahu anh* bu hususta şöyle de-

---

(119) *Sünen-i Ebû Davud*, 5124.

(120) *Sahih-i Buhârî*, 3445.

miştir: “Sevdiğin kimseyi ölçülü sev; olur ki bir gün o, senin buğzettiğin kimse olur. Buna mukabil, buğzettiğin kimseye de ölçülü buğzet; olur ki bir gün o, senin sevdiğin kimse olur.”⁽¹²¹⁾

Bu rivayet, insanların duygularında ve birbiriyle olan münasebetlerinde dengeyi korumaları gerektiğini öğütler. Çok sevdiğiniz birisiyle ileride aranızın bozulabileceği ihtimalini göz önünde bulundurarak ona tamamen teslim olmamak ve düşmanlık beslediğiniz birisine karşı da ileride aranızın düzelebileceği ihtimalini unutmuyarak aşırıya kaçmamak gerektiğini hatırlatır. Bu dengeli yaklaşım, hem kişisel ilişkilerde hem de sosyal hayatta daha sağlıklı ve sürdürülebilir bağlar kurmayı sağlar.

⇒ İslam kardeşliğini zedeleyen on altıncı, on yedinci ve on sekizinci hasletler ise yalan söylemek, sözü tutmamak ve emanete ihanet etmektir. Bu üç haslet de ikiyüzlülüğün alametidir. Kardeşine iki yüzlü davranan biriyle ilişki kurmak çok zor olur. Bu konuda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

---

(121) *Edebü'l-Müfred*, 1321.

“Münâfiğin alâmeti üçtür: Konuşunca yalan söyler, söz verince sözünde durmaz ve kendisine bir şey emanet edilince hiyanet eder.”⁽¹²²⁾

Yukarıda bahsettiğimiz kardeşliğe zarar veren hasletler, tıpkı birer mikrop gibi, sirâyet ettiği vücutları hasta düşürmekte ve tahrip etmektedir. Dinde kardeşlik ruhunu yeniden canlandırmak ve kaybettikleri gücü/kuvveti Müslümanlara yeniden kazandırmak, ancak bu tür kötü hasletlerin ortadan kaldırılmasıyla mümkün olabilir.

Dinimizin öngördüğü kardeşliğin tesis edilmesi demek, İslâm ümmetinin yeniden dirilmesi demektir. Allah yolunda kardeşlik prensibinden başka hiçbir prensip de kalpleri birleştiremez. Ancak bu kardeşlik prensibiyle saflar Yüce Allah'ın sancağı altında birleşebilir.

Yüce Allah'tan, bizleri, bu kötü niyet ve davranışlardan uzaklaştırmasını, birbirlerini sırf Allah için seven kullarına ilhak etmesini ve Allah dostları zümresine katmasını niyaz ederiz!

---

(122) *Sahîh-i Buhârî*, 33; *Sahîh-i Müslim*, 211.

GÜVENLİĞİ SAĞLAMANIN TEMELLERİ

Toplumları sağlıklı bir şekilde ayakta tutan faktörlerin başında birlik, güven ve huzur gelir. Yüce Allah, insanların işte bu ihtiyacını gidermek için peygamberler göndermiştir. Her peygamberin kutsal bir görevi, insanları yeryüzünde bozgunculuk yapan, ahlakî hiçbir sınır tanımayan şeytana hizmet edenlerin yollarından uzaklaştırmak ve onları Allah katında yegane makbul din olan İslam'a davet etmek olmuştur.

Daha önce de belirttiğimiz üzere bütün peygamberler Müslüman olmuş ve insanları tevhid⁽¹²³⁾ inancına davet etmişlerdir. Öyleyse peygamberlerin öğrettiği gibi insanların barış ve güven içinde yaşamaları için, Allah'tan başka hakkıyla ibadete layık hiçbir ilah olmadığına, Allah'ın bir olduğuna ve O'nun ortağının olmadığına, Muhammed *sallallahu*

---

(123) **“Andolsun Biz, her ümmete, ‘Allah’a kulluk edin, tâğûttan (Allah’ın yerine tutacağınız her şeyden) kaçının’ diye peygamber gönderdik.”** (Nahl, 36)

aleyhi ve sellem'in O'nun kulu ve rasûlü (elçisi) olduğuna şehâdet etmek, Allah'tan korkup kötülüklerden sakınmak, imanla birlikte ibadet etmek, Allah'a kulluk etmek, güzel ahlaka sahip olmak ve salih amel-ler yapmak gerekir.

⇒ Bu dünyada barış ve huzur içinde yaşamaya ve ahirette de kurtuluşa ermeye katkı sağlayan birinci faktör, her insanın değerli bir mü'min olmasıdır. Bu anlamda Kur'an'da şöyle buyrulur:

“Biz peygamberleri ancak müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak göndeririz. Kim iman eder ve kendini düzeltirse onlara korku yoktur. Onlar mahzun da olacak değillerdir.” (Enâm, 48)

“İman edip de imanlarına zulmü (şirki) bulaştırmayanlar var ya, işte güven onların hakkıdır. Doğru yolu bulmuş olanlar da onlardır.” (Enâm, 82)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ise hadis-i şerifinde şöyle buyurmuştur: *“Müslüman, diğer Müslümanların, elinden ve dilinden güvende olduğu (zarar görmediği) kimsedir. Mü'min de halkın canları ve malları konusunda kendisinden emin olduğu kimsedir.”*⁽¹²⁴⁾

---

(124) Sünen-i Tirmizî, 2627; Sahîh-i Tirmizî, 3/47.

Peygamberlerin hayatına bir bütün olarak baktığımızda, onların barış taraftarı olduğuna dair çok sayıda örnek görebiliriz. Aynı şekilde peygamberler *aleyhimüselam* insanların birbirine zulmetmelerini, birbirlerinin mallarını meşrû olmayan sebeplerle yemelerini, birbirlerinin kanlarını dökmelerini ve benzeri günahları da yasaklamışlardır.

Peygamberler *aleyhimüselam* en güzel ahlâk ile donatılarak insanlığa örnek olarak sunulmuş ve kendilerine itaat edilmesi emredilmiştir.

Allah'a ve ahiret gününe inanmayan inkarcılar, insanların haklarını gasbeden zalimler ve yeryüzünde fitne-fesat çıkarmaya çalışanlar kıyamet gününde cezalarını en ağır şekilde göreceklerdir.

☞ Bu dünyada barış ve huzur içinde yaşamaya ve ahirette de kurtuluşa ermeye katkı sağlayan ikinci faktör ihlâslı⁽¹²⁵⁾ ve samimi bir kul olmaktır.

Eğer bir kimse bütün işlerinde Allah'a karşı ihlâslı olduğu gibi insanlara karşı da samimi olursa, Allah onun kalbine huzur ve güven indirir. İhlâs, Allah'a

---

(125) İhlâs; dini hâlis kılmak, şirkten temizlemek ve sadece Allah'a kulluk etmek demektir.

yönelik olduğu gibi insanlara ve canlı-cansız bütün varlıklara yönelik olarak da gösterilen samimiyettir. Bir kimse insanlarla samimi olursa, Allah onun hayatını tanzim eder, insanlar arasındaki sevgi, saygı ve güvenini arttırır.

Ayrıca bu dünyadan ayrıldıktan sonra bile, gelen nesiller arasında doğrulukla ve hayırla anılmasını sağlar. Tıpkı bunu peygamberlere ve onların sadık takipçilerine nasip ettiği gibi. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmuştur:

“Allah, içinizden, iman edip de salih ameller işleyenlere, kendilerinden önce geçenleri egemen kıldığı gibi onları da yeryüzünde mutlaka egemen kılacağına, onlar için hoşnut ve razı olduğu dinlerini iyice yerleştireceğine, yaşadıkları korkularının ardından kendilerini mutlaka emniyete kavuşturacağına dair vaadde bulunmuştur. Onlar Bana kulluk eder ve Bana hiçbir şeyi şirk koşmazlar. Artık bundan sonra kimler inkâr ederse, işte onlar fasıkların ta kendileridir.” (Nur, 55)

Yüce Allah bu ayette, Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem* ve ashabına, tam da samimi oldukları için, onlara güven/emniyet sağlayacağına ve onları yer-

yüzüne mirasçılar kılacağını dair söz vermiş ve sözünü yerine getirmiştir.

Ayrıca Yüce Allah onlara bu nimetlerin verilmesinin sebebini ve ibadetlerde ihlaslı olmanın önemini şu şekilde açıklamıştır: **“Onlar Bana kulluk eder ve Bana hiçbir şeyi ortak koşmazlar.”**

Yani tüm peygamberlerin tebliğ ettiği İslam'ın en temel ilkesi olan tevhid inancına sahip oldukları zaman onlara bu nimetler ihsan edilecektir. Yüce Allah, bu dünyadan ayrılmalarından sonra da onların gelecek nesiller arasında doğrulukla ve hayırla anılmalarını sağlayacaktır.

Bu ayetin mefhûmu muhâlifinden anlaşılan, bir insanın, ihlas ve samimiyetten yoksun olduğunda sürekli yeryüzünde bozgunculuk yapmaya çalışacağı, hatta utanmadan kendini haklı zannedeceği. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de bu hususta şöyle buyrulmaktadır:

“İnsanlardan, inanmadıkları hâlde, ‘Allah’a ve ahiret gününe inandık’ diyenler de vardır. Bunlar Allah’ı ve mü’minleri aldatmaya çalışırlar. Oysa sadece kendilerini aldatırlar da farkında değildirler. Kalplerinde münafıklıktan kaynaklanan bir

hastalık vardır. Allah da onların hastalıklarını artırmıştır. Söyledikleri yalana karşılık da onlara elem dolu bir azap vardır. Bunlara, ‘Yeryüzünde fesat çıkarmayın’ denildiğinde, ‘Biz ancak ıslah edicileriz!’ derler. İyi bilin ki onlar bozguncuların ta kendileridir. Fakat farkında değillerdir. Onlara, ‘İnsanların inandıkları gibi siz de inanın’ denildiğinde ise, ‘Biz de akılsızlar gibi iman mı edelim?’ derler. İyi bilin ki asıl akılsızlar kendileridir fakat bilmezler.’ (Bakara, 8-13)

⇒ Bu dünyada barış ve huzur içinde yaşamaya ve ahirette de kurtuluşa ermeye katkı sağlayan üçüncü faktör ise Allah’a dua etmektir.

“Hani İbrahim demişti ki: Rabbim! Bu şehri güvenli kıl, beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut.” (İbrahim, 35)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* yeni ay (hicrî ayı) girdiğinde yeni doğan ayı (hilâli) gördüğü zaman şöyle dua ederdi:

« **اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُمَّ أَهْلُهُ عَلَيْنَا بِالْأَمْنِ وَالْإِيمَانِ، وَالسَّلَامَةِ وَ
الْإِسْلَامِ، وَالتَّوْفِيقِ لِمَا تُحِبُّ رَبَّنَا وَتَرْضَى، رَبَّنَا وَرَبُّكَ اللَّهُ.** »

“Allah en büyüktür! Ya Allah! Onu bize bereket ve îmanla, selâmet ve İslâm’la ve sevîp razı olduğun şeylere muvaffakiyetle (gelen bir) hilal yap! (Ey hilâl!) Benim de Rabbin, senin de Rabbin ancak Allah’tır!”⁽¹²⁶⁾

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem her sabah ve her akşam şöyle de duayı ederdi:

« اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ، وَأَهْلِي وَمَالِي. اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي، وَآمِنْ رَوْعَاتِي. اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيْ وَمِنْ خَلْفِي، وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي، وَمِنْ فَوْقِي، وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ مِنْ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي. »

“Allah’ım! Dinim, dünyam, ehlim ve malım hakkında Senden af ve afiyet isterim. Allah’ım! Ayıplarımı ört. Korktuğum şeylerden beni emin kıl. Allah’ım! Önümden, arkamdan, sağımdan, solumdan ve üstümden (gelecek belalardan) beni koru. Altımdan gelecek ani afet ve beladan Senin azame-tine sığınırım.”⁽¹²⁷⁾

(126) Sünen-i Tirmizî, 5/504; Sünen-i Dârimî, 1/336; Sahih-i Tirmizî, 3/157.

(127) Sünen-i Ebu Davud, 5074; Sahihu’l-Câmî, 1274.

☞ Bu dünyada barış ve huzur içinde yaşamaya ve ahirette de kurtuluşa ermeye katkı sağlayan dördüncü faktör, kötülük ve fitne-fesat ortaya çıktığında tecrübe ve ihtisas sahibi olan akıllı insanlarla iştişare etmektir.

Yüce Rabbimiz Kur'an-ı Kerim'de bu konuda şöyle buyurmaktadır: **“Kendilerine güvenlik (barış) veya korku (savaş) ile ilgili bir haber geldiğinde onu yayarlar. Hâlbuki onu peygambere ve içlerinden yetki sahibi kimselere götürselerdi, elbette bunlardan, onu değerlendirip sonuç (hüküm) çıkarabilecek nitelikte olanları onu anlayıp bilirlerdi...”** (Nisa, 83)

Bir ayette de şöyle buyrulmaktadır: **“...Eğer bilmiyorsanız ilim sahiplerine sorun.”** (Nahl, 43)

Hadis-i şerifte ise Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: **“Küçüğümüze merhamet etmeyen, büyüğümüze saygı göstermeyen ve âlimlerimizin hakkını bilmeyen benim ümmetimden değildir.”**⁽¹²⁸⁾

“Bereket büyüklerinizle birliktedir.”⁽¹²⁹⁾

---

(128) *Sünen-i Ebu Davud*, 5074; *Sahihu'l-Câmî*, 1274.

(129) *Sahih-i İbn Hibbân*, 1912; *Silsiletü'l-Ehâdisi's-Sahîha*, 1778.

Bu ayet ve hadislerden, başta dinî meseleler olmak üzere herhangi bir konuda yeterli bilgiye sahip olmayanların o hususta ehil olanlara, yani tecrübe ve ihtisas sahibi olan akıllı insanlara sormaları ve onlarla istişare etmeleri gerektiği, bir konuda doğru ve yeterli bilgi edinmeden görüş ileri sürmenin veya iş yapmanın yanlış olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Demek ki yeryüzünde barışı ve hüzuru sağlamak için, herhangi bir konuda yeterli bilgiye sahip olmayan kimseler, o hususta ehil olan uzmanlarla istişare etmeli ve meseleyi ilim erbabına sormalıdır.

⇒ Bu dünyada barış ve huzur içinde yaşamaya ve ahirette de kurtuluşa ermeye katkı sağlayan beşinci faktör, Müslümanların cemaatiyle birlikte olmak ve onların yolundan ayrılmamaktır.

Nitekim bu hususta Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: **“Hep birlikte Allah’ın ipine (kitabına, dinine) sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin...”** (Â-i İmrân, 103)

Eğer Müslümanlar Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* dönemindeki gibi kardeşçe bir araya gelecek olsalar, üzerlerine huzur ve güven duygusu iner ve onları Yüce Allah’ın rahmetiyle bürür. Allah ko-

rusun, aksi halde, kendi kendilerine zulmetmiş ve böylece azabı haketmiş olurlar. Bu konuda Kur’ân’da Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“Sizden, hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten men eden bir cemaat bulunsun. İşte kurtuluşa erenler onlardır. Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp ayrılığa düşenler gibi olmayın. İşte onlar için büyük bir azap vardır.” (Âl-İmrân, 104-105)

İlgili hadislerde Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Cemaat rahmettir tefrika (ayrılık çıkarma) ise azaptır.”⁽¹³⁰⁾

“Allah’ın eli cemaatin üzerindedir, şeytan, cemaatten ayrılanla beraberdir.”⁽¹³¹⁾

“Mü’min bir kimsenin kalbi şu üç özelliğe sahip olduğu müddetçe hıyanet, kin ve husumet beslemez: İş ve ibadetleri tam ihlasla ve Allah için yapmak, Müslümanların başlarındaki idarecilere tavsi-

---

(130) *Müsned-i İmam Ahmed*, 4/278; *Silsiletü’l-Ehâdîsi’s-Sahîha*, 667.

(131) *Sahihü’l-Camii’s-Sagir*, 2729.

yelerde bulunmak ve Müslümanların cemaatinden ayrılmamak.⁽¹³²⁾

⇨ Bu dünyada barış ve huzur içinde yaşamaya ve ahirette de kurtuluşa ermeye katkı sağlayan altıncı faktör, bir Müslümanın faydalı ilim öğrenmesi ve bunu başkalarına öğretmesidir.

Zira Kur'an'da ve hadislerde, bilenlerle bilmeyenlerin bir olmayacağı beyan edilmektedir. Eğer bir kimse Allah rızası için faydalı ilim öğrenir, bildiği ilmiyle yapılması gereken ibadeti ve ameli yaparsa, Allah o kimseyi doğru yola iletir ve onun her zaman huzur, barış ve güven içinde yaşamasını sağlar, üstelik de o kimsenin değerini artırır. Kur'an-ı Kerim'de bu konuda şöyle buyrulmaktadır: ***“Allah, onunla, rızası peşinde olanları selâmet yollarına iletir ve onları izniyle, karanlıklardan aydınlığa çıkarıp kendilerini dosdoğru bir yola iletir.”*** (Mâide, 16)

“...Allah, içinizden îman etmiş olanlarla kendilerine ilim verilmiş bulunanların derecelerini artırır...” (Mücâdele, 11)

---

(132) *Müsned-i İmam Ahmed*, 5/183; *Silsiletü'l-Ehâdisi's-Sahîha*, 404.

Hadislerde ise Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Sizin en hayırlılarınız, Kur’an’ı öğrenen ve öğretenlerinizdir.”⁽¹³³⁾

“*Muhakkak ki alimler peygamberlerin varisleridir. Şüphesiz peygamberler ne altın ne de gümüş miras bırakırlar. Peygamberler miras olarak ancak ilim bırakırlar.*”⁽¹³⁴⁾

“*İlim, ancak çalışıp öğrenmekle, yumuşak huylu davranmak ise ancak yumuşak huylu davranmak ile elde edilebilir. İyilik için çaba harcayan, ona ulaşır. Ayrıca kim kötülüklerden sakınırsa, ondan korunmuş olur.*”⁽¹³⁵⁾

“*Sana fayda verecek şeyleri yapmaya çalış ve Allah’tan yardım iste.*”⁽¹³⁶⁾

“*Allah kimin için hayır dilerse onu dinde fakih (anlayış sahibi) kılar.*”⁽¹³⁷⁾

Klasik dönem Azerbaycan şairlerinden Nizami Gencevî şöyle demiştir:

---

(133) *Sahîh-i Buhârî*, 5027.

(134) *Sünen-i Ebû Davud*, 3641; *Sahîhü'l-Camî*, 6297.

(135) *Silsiletü'l-Ehâdîsi's-Sahîha*, 342.

(136) *Sahîh-i Müslim*, 4816.

(137) *Sahîh-i Buhârî*, 71.

“Bilgi edinerek dünyanı kazan,

Esmâ’yı⁽¹³⁸⁾ oku ki mâna bulasan.

Sakin o sözlerden, anlamsız, boştur,

İlahî (İslamî) ilimleri öğrenmek hoştur.”⁽¹³⁹⁾

☞ Bu dünyada barış ve huzur içinde yaşamaya ve ahirette de kurtuluşa ermeye katkı sağlayan yedinci faktör, kardeşler arasında olumlu ve dengeli ilişkiler kurmaktır. Kardeşler arasındaki ilişkilerin temelinde de sevgi, saygı ve sorumluluk olmalıdır.

İslam, Müslümanlar arasındaki birlik, beraberlik ve kardeşlik ilişkilerini bozmayı, birbirlerinin canına, malına ve namusuna zarar vermeyi yasaklamıştır. Yüce Allah, Kur’ân-ı Kerîm’de Müslümanlara hitaben **“Mü’minler ancak kardeşirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah’a karşı gelmekten sakının ki size merhamet edilsin.”** (Hucurât, 10) buyurmuştur.

Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* ise bu hususta şöyle buyumuştur:

---

(138) Esmâ-i hüsnâ; Yüce Allah’ın isimleri için “En güzel isimler” anlamında kullanılan bir terimdir.

(139) Nizamî Gencevî, *Hüsrev ve Şîrin*, 349.

“Birbirinizle hasetleşmeyiniz. Almayacağınız bir malın fiyatını, müşteri kızdırtmak için artırmayınız. Birbirinize kin ve nefret beslemeyiniz. Birbirinize darılıp yüz çevirmeyiniz. Birinizin satışı üzerine başka biriniz satış yapmasın. Ey Allah’ın kulları, böylelikle kardeş olunuz. Müslüman, Müslümanın kardeşidir. Ona zulüm ve haksızlık yapmaz, yardımı kesmez ve onu hakir görmez.” -Peygamberimiz eliyle göğsünü işaret ederek üç defa; *“İşte takva buradadır.”* buyurdu.-

Sonra sözlerine şöyle devam etti: *“Müslüman kardeşini hor ve hakir görmesi, bir kimseye şer olarak yeter. Her Müslümanın kanı, malı ve ırzı, diğer Müslümана haramdır.”*⁽¹⁴⁰⁾

⇒ Bu dünyada barış ve huzur içinde yaşamaya ve ahirette de kurtuluşa ermeye katkı sağlayan sekizinci faktör, başkalarına zarar vermemektir. Bu konuda da Kur’ân’da Allah şöyle buyurmaktadır:

“Mü’min erkekleri ve mü’min kadınları işledikleri şeyler yüzünden incitenler, bir iftira ve apaçık bir günah yüklenmişlerdir.” (Ahzâb, 58)

---

(140) *Sahih-i Müslim*, 6706.

Hadis-i şerifte Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Bana şu altı şey hakkında söz verin, ben de sizin cennete gireceğinize kefil olayım: Konuştuğunuz zaman doğru konuşun! Vaatte bulunduğunuz zaman yerine getirin! Emânet husûsunda güvenilir olun! İffetinizi muhâfaza edin! Gözlerinizi haramdan koruyun! Ellerinizi haramdan uzak tutun!”⁽¹⁴¹⁾

“İnsanlardan öyleleri vardır ki onlar hayra anahtar, şerre de kilittirler. Öyleleri de vardır ki şerre anahtar, hayra kilittirler. Allah’ın, ellerine hayrın anahtarlarını verdiği kimselere ne mutlu! Allah’ın, şerrin anahtarlarını ellerine verdiği kimselere de yazıklar olsun!”⁽¹⁴²⁾

⇨ Bu dünyada barış ve huzur içinde yaşamaya ve ahirette de kurtuluşa ermeye katkı sağlayan dokuzuncu faktör, suçluya emr-i ilahî çerçevesinde, zarurete binaen, caydırıcı bir ceza vermektir. Yüce Rabbimiz Kur’an-ı Kerim’de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

---

(141) *Müsned-i İmam Ahmed*, 5/323; *Silsiletü’l-Ehâdîsi’s-Sahîha*, 1470.

(142) *Sünen-i İbn Mâce*, 237; *Silsiletü’l-Ehâdîsi’s-Sahîha*, 1332.

“Ey akıl sahipleri! Kısasta sizin için hayat vardır. Umulur ki (bu hükme uyararak) korunursunuz.”
(Bakara, 179)

Yani bir ülkede huzur ve güven olması için suçlunun hak ettiği cezayı alması gerekir. Bir suçlunun suçunun örtbas edilmesi, suçun artmasına, dolayısıyla yeryüzünde fitnenin yayılmasına sebep olur. Bu o kadar büyük bir günahdır ki Alî *radiyallahu anh*'ın bu hususta rivayet ettiği bir hadiste Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Suçluyu koruyup barındırana Allah lanet etsin!”⁽¹⁴³⁾

Unutmayalım ki İslam hukukunda idareci veya ona vekalet eden hakim, suçluyu ve suçun toplumdaki durumunu gözönüne alarak cezayı takdir eder. Sıradan insanların bir kimseyi yargılaması ve cezalandırması İslam dinine aykırıdır. Zira bu, toplumun bozulmasına ve güven ortamının kalkmasına sebep olur.

Bu nedenledir ki Yüce Allah öncelikle kendisine, peygamberlerine ve adaletle hükmeden yöneticilerine itaat etmeyi emretmektedir. Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

---

(143) *Sahih-i Buhârî*, 2408; *Sahih-i Müslim*, 5241.

“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin, Peygamber’e itaat edin ve içinizden kendilerine yetki verdiğiniz (şeriata uygun emirler veren) yöneticilere de!” (Nisâ, 59)

Hadis-i şerifte ise Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Kim bana itaat ederse Allah’a itaat etmiş; kim bana isyan ederse Allah’a isyan etmiş olur. Kim benim emîrime itaat ederse bana itaat etmiş; kim benim emîrime isyan ederse bana isyan etmiş olur!*”⁽¹⁴⁴⁾

“*Allah’tan korkunuz. Beş vakit namazınızı kılınız. Ramazan orucunuzu tutunuz. Mallarınızın zekâtını veriniz. (Şeriata uygun emirler veren) Yöneticilerinize itaat ediniz! (Bu takdirde doğruca) Rabbinizin cennetine girersiniz.*”⁽¹⁴⁵⁾

⇨ Bu dünyada barış ve huzur içinde yaşamaya ve ahirette kurtuluşa ermeye katkı sağlayan onuncu faktör, mevcut olan güven ve huzur nimetine şükretmektir. Bazı insanlar, bilmeden, haram-helal gözetmeden, nereden ve nasıl olursa olsun kazanmaya çalışırlar. Bazıları ise Allah’ın kendilerine rızık ver-

(144) *Sahîh-i Buhârî*, 2957.

(145) *Sünen-i Tirmizî*, 2/516; *Silsiletü’l-Ehâdisi’s-Sahîha*, 867.

diğini bilir ancak çoğu Allah'a hakkıyla şükretmezler. Bazıları da Allah'ın kendilerine rızık verdiğini bilmelerine rağmen O'na itaatsizlik ederler.

Mü'min ise nimetlere üç şekilde şükreder: Birincisi, nimeti hatırda tutarak kalple şükür, ikincisi nimeti vereni övgüyle anarak dille şükür, üçüncüsü ise nimet sahibine, lâıyk olduğu şekilde karşılık vererek organlarla şükürdür.

Yani peygamberler gibi dilleriyle "la ilahe illallah" kelimesini söylerler, kalpleriyle Allah'ın birliğini tasdik edip, O'nun emirlerini yerine getirip, yasakladığı kötülükleri terk ederler. Zira Yüce Allah, iman edip salih amel işleyen kullarına hem bu dünyada hem de ahirette nimetler bahşeder; nankörlük ettiklerinden dolayı da günahkarları cezalandırır. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

"Hani Rabbiniz şöyle duyurmuştu: Andolsun, eğer şükrederseniz elbette size nimetimi artırırım. Eğer nankörlük ederseniz, hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir." (İbrahim, 7)

"Allah şöyle bir kenti misal verdi: Orası güven ve huzur içindeydi. Oraya her taraftan bolca rızık

gelirdi. Fakat Allah'ın nimetlerine nankörlük ettikler; bu yüzden, yaptıklarına karşılık olarak Allah onlara şiddetli açlık ve korku ızdırabını tattırdı."

(Nahl, 112)

İbret verici bir hadis-i şerifte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"İsrâiloğulları arasında biri ala tenli (abraş), biri kel, biri de kör üç kişi vardı. Allah Teâlâ onları sınamak istedi ve onlara bir melek gönderdi. Melek ala tenliye gelip 'En çok istediğin şey nedir?' dedi. Ala tenli, 'Güzel (bir) renk, güzel (bir) ten ve insanların öğrendiği şu halin benden giderilmesi' dedi. Melek onu sıvazlayınca ala tenlilik gitti, rengi güzelleşti. Melek bu defa, 'En çok sahip olmak istediğin mal nedir?' dedi. Adam, 'Deve ya da sığırdır' dedi. Ona genç ve gebe bir deve verildi. Melek, 'Allah sana bu deveyi bereketli kılsın!' diye dua etti.

Sonra kele gelerek, 'En çok istediğin şey nedir?' dedi. Kel, 'Güzel (bir) saç ve insanları benden uzaklaştıran şu kelliğin giderilmesi' dedi. Melek onu sıvazlayınca kelliği kayboldu. Kendisine gür ve güzel (bir) saç verildi. Melek sordu: 'En çok sahip olmak istediğin mal nedir?' Adam, 'Deve ya da sığırdır' dedi.

Ona da gebe bir inek verildi. Melek, 'Allah sana bunu bereketli kılsın!' diye dua etti.

Sonra körün yanına geldi ve 'En çok istediğin şey nedir?' dedi. Kör, 'Allah'ın gözlerimi iâde etmesini ve insanları görmeyi çok istiyorum' dedi. Melek (onun gözlerini) sıvazladı. Allah onun gözlerini iâde etti. Bu defa melek, 'En çok sahip olmak istediğin şey nedir?' dedi. O da 'Koyun' dedi. Bunun üzerine ona gebe koyun verildi. Melek, 'Allah sana bunu bereketli kılsın!' diye dua etti.

Deve ve sığır yavruladı, koyun kuzuladı. Neticede birinin vâdi dolusu devesi, diğerrinin vâdi dolusu sığırı, ötekinin de bir vâdi dolusu koyunu oldu. Daha sonra melek ala tenliye, eski kılığında geldi ve 'Fakirim, yoluma devam edecek imkânım yok. Gitmek istediğim yere önce Allah, sonra senin yardımın sâyesinde ulaşabilirim. Rengini ve cildini güzelleştiren Allah rızasına senden, yolculuğumu tamamlayabileceğim bir deve istiyorum' dedi. Adam, 'Mal verilecek yer çok' dedi. Melek, 'Ben seni tanıyor gibiyim. Sen insanların kendisinden öğrendikleri, fakirken Allah'ın zengin ettiği abraş değil misin?' dedi. Adam, 'Bana bu mal atalarımın miras kaldı'

dedi. Melek, 'Eğer yalan söylüyorsan, Allah seni eski haline çevirsin' dedi.

Sonra melek, eski kılığına girip kelin yanına geldi. Ona da abraşa söylediklerini söyledi. Kel de abraş gibi cevap verdi. Melek ona da 'Yalan söylüyorsan, Allah seni eski haline çevirsin!' dedi.

Körün kılığına girip bu defa da onun yanına gitti ve 'Fakir ve yolcuym. Yoluma devam edecek imkânım kalmadı. Bugün önce Allah'ın, sonra senin sâyende yoluma devam edebileceğim. Sana gözlerini geri veren Allah rızasına senden bir koyun istiyorum ki onunla yoluma devam edebileyim' dedi. Bunun üzerine (eski) kör, 'Ben gerçekten kördüm. Allah gözlerimi iâde etti. İsteddiğini al, istediğini bırak. Allah'a yemin ederim ki bugün alacağın hiçbir şeyde sana zorluk çıkarmayacağım' dedi. Melek, 'Malın senin olsun. Bu sizin için bir imtihandı. Allah senden razı oldu, o iki arkadaşına gazap etti' dedi.'⁽¹⁴⁶⁾

---

(146) *Sahîh-i Buhârî*, 3464; *Sahîh-i Müslim*, 2964.

Şükrün önemiyle ilgili Nizâmî-i Gencevî'nin de güzel bir şiiri vardır:

*“Mal, devlet bol idi, millet feralı,
Mutlulukla gelirdi her yeni yılı.
Mutluluktan sonra geldi bir gün,
Halk şükür etmeyi unuttu bütün.
Kibir ki onları çıkardı yoldan,
Çıktı hatırlardan Büyük Yaradan.
Kim nimet vereni hatırlamasa,
Şükür eylemese, razı kalmasa,
Dar olur başına bu geniş cihan,
Onun geçimi de çıkar kayadan.”⁽¹⁴⁷⁾*

---

(147) Nizamî-i Gencevî, *Yedi Güzel*, 78.

En sonunda, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bize öğrettiği dua ile Allah'a niyaz ediyoruz:

«اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ الثَّبَاتَ فِي الْأَمْرِ، وَالْعَزِيمَةَ عَلَى الرَّشْدِ،
وَنَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ، وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ، وَنَسْأَلُكَ شُكْرَ
نِعْمَتِكَ، وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ، وَنَسْأَلُكَ قَلْبًا سَلِيمًا، وَلِسَانًا صَادِقًا،
وَنَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعْلَمُ، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ، وَنَسْتَغْفِرُكَ
لِمَا تَعْلَمُ، إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ».

“Allah’ım! Senden, dinde sebat etmeyi ve doğruluğa azmetmeyi istiyorum. Senden, rahmetini gerektirecek her şeyi ve mağfiretini gerektirecek her şeyi yapma azmini istiyorum. Senden, nimetlerine şükretmemi ve Sana güzelce ibadet etmemi istiyorum. Senden, selim bir kalp ve doğru bir dil istiyorum. Senden, bildiğin şeylerin hayırlısını istiyorum, bildiğin şeylerin şerrinden de korunmanı istiyorum, bildiğin şeyler için de mağfiret diliyorum. Şüphesiz ki Sen gaybı en iyi bilensin.”⁽¹⁴⁸⁾

(148) *Müsned-i İmam Ahmed*, 4/125; *Sünen-i Tirmizî*, 3407.

« اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي أَسْمَاعِنَا، وَأَبْصَارِنَا، وَقُلُوبِنَا، وَأَزْوَاجِنَا،
وَدُرِّيَاتِنَا، وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ، وَاجْعَلْنَا شَاكِرِينَ
لِنِعْمِكَ، مُثْنِينَ بِهَا عَلَيْكَ، قَابِلِينَ لَهَا، وَأَتِمِّمَهَا عَلَيْنَا.»

“Allah’ım! İştmemizi, görmemizi, eşlerimizi, neslimizi ve yaşantılarımızı bereketli kıl. Tövbemizi kabul et ki tövbeleri kabul edip merhamet eden ancak Sensin. Bizleri nimetlerine şükredenlerden, nimetlerinden dolayı Seni övenlerden, bu nimetleri itiraf edenlerden kıl ve nimetlerini bizlere tamamla!”⁽¹⁴⁹⁾

« رَبِّ اجْعَلْنَا لَكَ شَاكِرِينَ، لَكَ ذَكَارِينَ، لَكَ رَهَائِينَ، لَكَ
مَطْوَاعِينَ، إِلَيْكَ مُخْبِتِينَ أَوْاهِينَ مُنِيبِينَ.»

“Ey Rabbim! Bizleri Sana çok şükreden, Seni çok zikreden, Senden çok korkan, Sana itaat eden, Sana saygı gösteren, Sana yönelen ve tövbe eden kimselerden eyle!”⁽¹⁵⁰⁾

---

(149) Sünen-i Ebû Davud, 969.

(150) Sünen-i Ebû Davud, 1510.

«اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ، وَشُكْرِكَ، وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ».

“Allah’ım! Seni anmada, Sana şükretmede ve Sana güzelce kulluk etmede bana yardım et!”⁽¹⁵¹⁾

---

(151) Sünen-i Ebû Davud, 1522.

İÇİNDEKİLER

Mukaddime	5
İslâm'ın Kelime Anlamı	11
Kur'an'a ve Sünnet'e Göre Müslüman Şahsiyeti	22
Allah'tan, Esenlik ve Güvende Olmayı Dilemek	31
Kalpleri Birleştiren Ameller	37
İslam, Şefkat ve Merhamet Dinidir	56
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in	
Gayrimüslimlerle İlişkisi	73
İslam Kardeşliğine Zarar Veren Hasletler	80
Güvenliği Sağlamanın Temelleri	103